

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Våld i nära relationer under pandemin

En kvalitativ intervjustudie om socialarbetares
upplevelser av att arbeta med och stödja våldsutsatta
kvinnor under covid-19

Isabelle Persson & Malin Werner

Kandidatuppsats (SOPA 63)
HT 2021
Handledare: Hanna Edgren

Abstract

Author(s): Isabelle Persson & Malin Werner

Title: Domestic violence during the COVID-19 pandemic [translated title]

Supervisor: Hanna Edgren

Assessor: Lars Crusefalk

[The purpose of the study has been to investigate social workers' experience of working with and supporting women who have been exposed to domestic violence by men during covid-19. We were also interested in how the social workers reasoned about how covid-19 affected this group. The study has a qualitative approach, and eight semi-structured interviews were conducted with social workers at various Kriscentrum and one women's shelter in Sweden. We chose a thematic analysis as the data processing method. For the theoretical framework we used the concepts: discretion, communication, coercive isomorphism and sluggish organizations. The results of the study show that the social workers have ensured that the support of the abused women has functioned during the pandemic. The biggest change is described as the shift towards a digital working strategy that has made it possible to hold meetings even when physically unable. Social workers express that virtual conversations have been experienced as challenging and difficult in terms of creating alliances and trust, for example. In addition, they feel that they have received support to deal with the organizational changes that have taken place during covid-19. Their discretion also seems to have been more extended related to the situation during this time. The social workers have had different experiences regarding increased exposure to violence for women. The women are described as having been affected by the pandemic through, for example, isolation in the home with their abuser, which has led to difficulties in seeking help and increased risk of being exposed to violence. However, a few social workers believe that the pandemic has not been a major factor based on women's statements. Due to the pandemic, women have been missing out on joint activities at women's shelters that are considered important for their quality of life and self-image.]

Keywords: Domestic violence, covid-19 pandemic, social workers, communication, organizational changes

Förord

Vi vill börja med att rikta vårt varmaste tack till samtliga deltagare i den här studien. Utan er medverkan hade det inte funnits något material till den här uppsatsen. Vi vill också rikta ett stort tack till vår handledare Hanna Edgren som guidat oss genom uppsatsen på ett peppande och givande sätt. Dina ord har varit guld värda för oss. Slutligen vill vi lyfta fram våra familjer och vänner som har peppat, stöttat och tagit hand om våra barn under denna process så att vi har kunnat skriva den här uppsatsen.

Isabelle och Malin

Kristianstad & Kävlinge, december 2021

Innehåll

1. INLEDNING OCH PROBLEMFORMULERING	1
1.1 SYFTE.....	2
1.2 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
1.3 AVGRÄNSNING.....	3
2. BAKGRUND OCH BEGREPPSFÖRKLARING	3
2.1 FRÅN PRIVATA ANGELÄGENHETER TILL SAMHÄLLETS ANSVAR.....	3
2.2 DEFINITION AV VÅLD I NÄRA RELATION.....	4
3. FORSKNINGSLÄGET	5
3.1 STÖD TILL VÅLDSUTSATT KVINNOR I SVERIGE.....	5
3.2 VÅLD I NÄRA RELATION UNDER COVID-19 PANDEMIN.....	7
3.3 DIGITALISERING INOM SOCIALT ARBETE.....	9
4. TEORETISKA BEGREPP	10
4.1 HANDLINGSUTRYMME.....	11
4.2 TRÖGA ORGANISATIONER.....	12
4.3 ISOMORFISM.....	13
4.4 KOMMUNIKATION.....	14
5. METOD OCH METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	15
5.1 VAL AV METOD OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	15
5.1.1 Arbetsfördelning.....	15
5.1.2 Urval och rekrytering.....	15
5.1.3 Genomförande av intervjuer.....	16
5.1.4 Bearbetning av empirin och analysmetod.....	17
5.2 STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET.....	18
5.2.1 Trovärdighet.....	18
5.2.2 Pålitlighet.....	18
5.2.3 Överförbarhet.....	19
5.3 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	19
6. ANALYS OCH RESULTAT	19
6.1 PANDEMINS EFFEKTER UTIFRÅN SOCIALARBETARNAS PERSPEKTIV.....	20
6.1.1 Förändrade arbetsätt och rutiner.....	20
6.1.2 Hemarbete.....	21
6.1.3 Stöd från chefer och kollegor.....	22
6.2 SAMTAL PÅ DISTANS.....	25
6.2.1 Svårigheter med digital kommunikation.....	25
6.2.2 Digitalt stöd ger större målgrupp.....	27
6.2.3 Ett alternativt arbetsätt med viss osäkerhet.....	28
6.3 KVINNORS UTSATTHET OCH DERAS BEHOV AV STÖD.....	31
6.3.1 Säkerhet som prioritet i arbetet.....	31
6.3.2 Stödbehov under pandemin.....	32
6.3.3 Ökat våld under pandemin.....	33
6.3.4 Isolering i hemmet.....	34
6.4 EFFEKTER AV PANDEMIN FÖR VÅLDSUTSATT KVINNOR.....	36
6.4.1 Minskade aktiviteter.....	36
6.4.2 Utdraget stöd.....	37
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	37
8. LITTERATURLISTA	41
9. BILAGOR	47
9.1 BILAGA 1.....	47
9.2 BILAGA 2.....	48

1. Inledning och problemformulering

Socialstyrelsen beskriver våld i nära relationer som ett stort samhällsproblem. Både män och kvinnor drabbas av våld i nära relationer, varav kvinnor beskrivs vara mer drabbade när det handlar om upprepat och allvarligare våld (Socialstyrelsen 2021). Det är dessutom mer vanligt att kvinnor drabbas utav grövre våld som leder till sjukvårdsinsatser (Socialstyrelsen 2016). Under 2020 har 17 personer mist sina liv till följd av att de har blivit utsatta för våld, där förövaren har varit en partner som de haft en parrelation med (Brå 2021). Moser Hällen och Sinisalo (2018) beskriver att Brå uppskattar att runt 80 % av våldet mot kvinnor i nära relationer aldrig polisanmäls. Eftersom brotten oftast sker i hemmet kan de vara svåra att upptäcka för polis och övriga rättsväsendet. Det är också en anledning till att det kan vara svårt att agera och hjälpa den som är utsatt (Polis 2020).

Många kvinnor har i samband med att covid-19 pandemin bröt ut drabbats av en ökad risk för att utsättas för våld. Detta då samhällets insatser för att förhindra och minska smittspridning under covid-19 har lett till ökad isolering i hemmet. En ökad grad av isolering kan innebära försämrade möjligheter att ta del av de stödinsatser som samhället erbjuder våldsutsatta kvinnor (Jämställdhetsmyndigheten 2021a). FN:s generalsekreterare belyste tidigt under pandemin vikten av att eliminera våld i nära relationer, som en del av länders åtgärder mot att bekämpa covid-19 pandemin. Han menade att våldet inte bara finns på slagfälten utan i många flickors och kvinnors hem där de ska vara som tryggast, varför det är av vikt att främja fred i alla hem världen över (FN 2020). Enligt rapporter från Kina tredubblades antalet anmälningar om våld i hemmet i Jingzhou, en stad i Hubei provinsen som var i epicentrum av coronaviruset under februari månad 2020, jämfört med antalet anmälningar året innan. Det finns också officiella data om att antalet anmälningar om våld i hemmet ökade med 36 % under en vecka i Frankrikes huvudstad Paris. Även i länder såsom Storbritannien och USA har en ökning av fall av våld i hemmet sedan pandemin bröt ut noterats (Rauhaus et al. 2020). Enligt statistik från Brå:s rapport (2020) ökade antalet misshandelsbrott mot kvinnor med 4 % under första halvan av 2020, jämfört med år 2019. Jämställdhetsmyndigheten (2021b) uppger att vissa kommuner sett en ökning av mäns våld mot kvinnor, medan andra uppger att det ser ut som året innan. Katarina Björkgren (senior utredare vid Jämställdhetsmyndigheten) belyser dock att under tidigare kriser såsom ebola ökade olika typer av våld i familjer under isolering (ibid.). Ny forskning från Tyskland visar att våldsutsatta kvinnor har underutnyttjat samhällets stödinsatser under

pandemin (Ebert & Steinert 2021). Orsaker till detta tycks bero på en ökad grad av kontroll från förövaren vid isolering tillsammans i hemmet och att kvinnorna varit mindre bekväma med de digitala stödtjänster som i större utsträckning erbjudits, såsom digitala samtal (ibid.).

Utifrån vad som nämnts ovan finns det indikationer på att våld i nära relation har ökat under covid-19. Det är därför av vikt med en ökad kunskap om hur hjälpen för kvinnorna har sett ut under pandemin i Sverige. Socialarbetare som arbetar med våldsutsatta kvinnor kan förmedla perspektiv av arbetet under covid-19 som är av betydelse för kvinnorna. Eftersom pandemin är relativt ny och fortfarande pågår finns det begränsat med forskning från Sverige inom området. Det är därför av intresse att studera socialarbetares upplevelser av att ge stöd till kvinnor som har blivit utsatta för våld av män under pandemin och hur socialarbetare resonerar kring pandemins effekter relaterat till den här målgruppen. Detta eftersom det finns indikationer på att kvinnorna har påverkats negativt både av ändrade stödinsatser och samhällets restriktioner. Både Kriscentrum och kvinnojourer i Sverige erbjuder stöd till våldsutsatta kvinnor på olika sätt och kan därför förmedla en nyanserad bild av arbetet under den här tiden. Det är därför av intresse att undersöka socialarbetares upplevelser från dessa verksamheter.

1.1 Syfte

Den här studien har ett tvådelat syfte. För det första undersöks socialarbetares upplevelser av att arbeta med och stödja kvinnor som befunnit sig i våldsutsatthet av män under covid-19. För det andra undersöks socialarbetarnas syn på hur pandemin har påverkat våldsutsatta kvinnor.

1.2 Frågeställningar

-Hur beskriver socialarbetarna som arbetar med våld i nära relation på Kriscentrum¹ sina upplevelser av att stödja kvinnor som blivit utsatta för våld av män under covid-19 pandemin?

-Hur resonerar socialarbetarna kring hur covid-19 pandemin har påverkat kvinnor som blivit utsatta för våld av män?

¹ En av socialarbetarna arbetar på kvinnojour och har anonymiserats med namnet Karin.

1.3 Avgränsning

Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relationer, varav det är vanligast att kvinnor utsätts för våld av en manlig partner eller före detta partner. Vidare framgår att kvinnor i större omfattning utsätts för grovt och upprepat våld av en nuvarande eller före detta partner, jämfört med män (Socialstyrelsen 2016). Vi har därför valt att avgränsa oss i den här studien till att fokusera på kvinnors utsatthet av män under pandemin. Avgränsningen är också gjord på grund av tidsramen för den här uppsatsen.

2. Bakgrund och Begreppsförklaring

2.1 Från privata angelägenheter till samhällets ansvar

Under senare delen av 1900-talet har synen på mäns våld mot kvinnor i nära relationer ändrats till att betraktas som ett strukturellt socialt problem, i stället för att vara en privat angelägenhet. Våldet ansågs tidigare vara en naturlig del av äktenskapet och därmed tillhöra den privata sfären (Ekström 2012; Helmersson 2017). Ansvaret för att hantera problemet har på senare år således flyttats från familjen till samhället (Enander, Holmberg, & Lindgren, 2013; Wendt Höjer, 2002). För att komma åt mäns våld mot kvinnor i nära relation har såväl straffrättsliga åtgärder som sociala insatser genom stöd och förebyggande arbete undersökts. Sedan 1990 talet har både straff- och socialrättsliga åtgärder vidtagits i Sverige. Trots dessa åtgärder menar Ekström (2012) att det inte finns tecken på att mäns våld mot kvinnor minskar i omfattning. Socialtjänstlagen ändrades 1997 och socialnämnderna fick då ett ökat ansvar för att kvinnor som blivit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet skulle få stöd och hjälp (Prop. 1997/98:55, s. 16). Som en följd av detta har det blivit vanligare att verksamheter i socialtjänstens regi arbetar med våld i nära relationer (Mattsson 2013). Ansvaret har således stegvis förskjutits från ideella organisationer till kommunernas socialnämnder (Mattsson, 2011, 2013; Wendt Höjer, 2002). År 2007 infördes en ny paragraf (SoL 5 kap. 11§), vilken tydliggjorde att våldsutsatta kvinnor är en särskild grupp som socialnämnden har ansvar att erbjuda stöd och hjälp till att förändra sin situation (Enander & Nilsson 2019). Det har gjorts politiska satsningar för att stärka samarbetet mellan den ideella sektorn, staten och regionen och kommunerna. Resultatet blev att det upprättades en överenskommelse år 2008 med avsikt att stärka samverkan mellan dem. Överenskommelsen hade också till syfte att tillvarata de resurser som finns i civilsamhället (Kunosson 2019).

Vissa socialtjänster runt om i landet har organiserat specialistenheter för arbetet med våld i nära relationer. De har erbjudit samtalsbehandling och ibland skyddat boende. En del av specialenheterna riktar sig till specifika grupper av brottsoffer, såsom våldsutsatta kvinnor och eventuella barn (Helmersson 2017). Andra specialistverksamheter har i stället utmanat ideellt drivna organisationer genom att vara könsintegrerade verksamheter som både tar emot kvinnor, män och barn samt våldsutövare.

Socialstyrelsen presenterade en ny föreskrift 2014 (SOSFS: 2014:4) som skärpte kraven på kommunerna och hälso- och sjukvården att utveckla och förstärka arbetet med våldsoffer. En del av socialtjänstens uppdrag är att upptäcka våldsutsatthet och att ge stöd samt erbjuda hjälp till de våldsutsatta. Det framgår i 5 kap. 11 § andra stycket SoL att socialnämnden särskilt ska beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare framgår att socialnämnden ska kunna erbjuda hjälpinsatser av olika slag på ett mycket tidigt stadium till kvinnor som är i behov av det (Socialstyrelsen 2016). Kunosson (2019) menar dock att kvinnojourer genom sin långa erfarenhet och kunskap av att hjälpa våldsutsatta kvinnor kan vara ett alternativ eller komplement till den offentliga verksamheten. Sammanfattningsvis framgår det att mäns våld mot kvinnor inte längre är en privat angelägenhet utan det är samhällets och därmed socialtjänstens ansvar att ge hjälp och stöd till våldsutsatta kvinnor.

2.2 Definition av våld i nära relation

Våld i nära relation är ett samlingsbegrepp för flera brott som sker mellan två personer, som har eller har haft en nära relation. En av personerna i relationen kan benämnas som offer eller våldsutsatt och den andra som förövare eller våldsutövare. En nära relation kan innebära att personerna är eller har varit gifta, sambo, särbo eller har gemensamma barn. En närstående kan också vara barn, syskon och föräldrar (Polisen 2020). Definitionen av våld och utsatthet i nära relationer beskrivs enligt Socialstyrelsen (2021) ofta som ett mönster av handlingar, vilka kan innefatta allt från mindre handlingar till grova brott. Våldet som förekommer i nära relationer kan te sig på många olika sätt. Det kan innefatta psykiskt våld som består av hot eller förlöjligande och fysiskt våld som tar sig uttryck i knuffar eller slag. Vidare kan våldet bestå av sexuellt våld såsom våldtäkt eller andra sexuella handlingar som den utsatte inte vågar neka. Även frihetsinskränkningar såsom isolering genom att den utsatta blir hindrad från att bland annat träffa släkt och vänner betraktas som våld (ibid.). Moser Hällen och Sinisalo (2018)

beskriver våldet på liknande sätt som Socialstyrelsens (2021) med tillägg att ekonomiskt våld ryms inom ramen för våld i nära relation. I den här uppsatsen berörs kvinnor som utsatts för våld av en närstående man. Våldet som berörs i uppsatsen handlar mest om fysiskt våld samt att förövaren utövar kontroll i form av övervakning.

3. Forskningsläget

Forskning inom området våldsutsatta kvinnor i Sverige under covid-19 är ännu begränsad, eftersom pandemin är en relativt ny företeelse och fortfarande pågår. Nedan presenteras därför studier som omfattar stöd till våldsutsatta kvinnor utöver våld i nära relation under pandemin samt digitalisering inom socialt arbete. Sökning av tidigare forskning och litteratur genomfördes i första hand med hjälp av databaser tillgängliga genom Lunds universitetsbibliotek. Vi använde oss framför allt av sökmotorerna LUBsearch och Google scholar. De sökord som har använts är "covid-19 and domestic violence", "intimate partner violence", "violence during the covid-19", "kvinnojourer covid-19", "våld i nära relation", "digitalisering", "handlingsutrymme" och "digital kommunikation". Vi har genom att titta på referenser i artiklar funnit vidare forskning som varit relevant för vår studie.

3.1 Stöd till våldsutsatta kvinnor i Sverige

De flesta studier som behandlar stöd och arbete med våldsutsatta kvinnor eller våld i nära relationer i Sverige är skrivna av Veronica Ekström och utgår från socialtjänstens arbete (se t.ex. Ekström 2012, 2015, 2018, 2019).

Ekström (2019) har bland annat funnit att socialarbetare inom socialtjänsten anser att faktorer såsom kollegor, kompetensutveckling och handledning är viktiga i arbetet med att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. I hennes avhandling *Det besvärliga våldet* (2016) analyseras socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor utifrån hur behoven tolkas, omförhandlas och anpassas för att kunna hanteras inom organisationen. I forskningen framgår bland annat att det finns skillnader mellan kommunernas stöd och våldsutsatta kvinnor. Resultatet bekräftar forskning av Ulmestig och Panican (2015) som funnit att stödet varierar för våldsutsatta kvinnor och att socialarbetaren som kvinnan möter har betydelse för vilket stöd hon erbjuds. Ekström (2016) belyser att det psykosociala stödet, det vill säga stödsamtal eller behandling, är det område där skillnaderna är som störst i hennes forskning. I vissa kommuner erbjuder socialtjänsten samtal med kvalificerade behandlare, kuratorer eller terapeuter. I andra

kommuner finns inga sådana tjänster alls för våldsutsatta kvinnor. Vidare framgår att det är vanligt att kvinnojourer tillhandahåller skyddade boenden, vilket socialtjänsten och privata aktörer också gör. De områden som socialarbetare inom socialtjänsten identifierat som behov våldsutsatta kvinnor har är bostadsrelaterade insatser, ekonomiskt och praktiskt stöd samt stödsamtal eller behandling (ibid.). Vidare framgår att socialtjänsten i varierande grad erbjuder insatser för att möta de behov som socialarbetare identifierat. Samtidigt beskrivs våldsutsatta kvinnors behov som komplexa och att det finns stora variationer mellan vad kvinnorna behöver för stöd. Författaren menar att stödet som socialtjänsten erbjuder påverkas av faktorer såsom befintliga insatser som socialtjänsten har, socialarbetares uppfattningar om kvinnans egna resurser i form av ekonomiska, känslomässiga och praktiska resurser. Författaren menar också att socialarbetarens handlingsutrymme är avgörande för stödet som erbjuds till kvinnorna, precis som organiseringen i verksamheten och utbudet av insatser sätter gränser för socialarbetarnas handlingsutrymme.

Helmersson (2017) har i stället intresserat sig för att studera skillnader och likheter mellan kvinnojourer och specialistenheter för våld. De socialarbetare som medverkade i Helmerssons (2017) studie arbetade antingen på specialistenhet inriktad på våld i nära relationer eller på kvinnojoursverksamhet. Författaren fann att jourkvinnor och behandlare stundtals tycks utföra liknande arbetsuppgifter då båda verksamheterna hade samtal med stödsökande kvinnor och utförde så kallat praktiskt arbete. Vidare framgick att kvinnojourer har samtal med stödsökande kvinnor per telefon och i vardagliga möten på det skyddade boendet. Några jourer förbokade samtalen i likhet med specialenheterna för våld. Helmersson (ibid.) belyser vidare att behandlarna på specialistenheten ansåg att de krävdes en etablerad arbetsrelation mellan behandlare och kvinna för att den våldsutsatta kvinnan skulle kunna bearbeta våldet. Vidare beskrevs säkerheten för våldsutsatta kvinnor som ett centralt område för behandlarna på specialistenheten att arbeta med, liksom kartläggning av kvinnors utsatthet för olika typer av våld framhålls av socialarbetarna på specialistenheterna som en viktig del. I likhet med Helmersson (2017) är vi också intresserade av socialarbetarens arbete med våldsutsatta kvinnor på kvinnojourer och specialistverksamheter. Vår studie fokuserar däremot på socialarbetarnas upplevelser av arbetet i stället för att undersöka skillnader och likheter som Helmersson (ibid.) gör.

3.2 Våld i nära relation under covid-19 pandemin

Eftersom det finns begränsad forskning om våld i nära relationer i Sverige under covid-19 pandemin har vi valt att presentera några internationella studier också. I artikeln *COVID-19 and domestic violence: impact on mental health* (Ali, Rogers & Heward-Belle 2021) undersöks psykiska effekter av våld och övergrepp i hemmet samt faktorer som bidrar till ökat våld och psykiska problem under pandemin. Artikeln bygger på en litteraturstudie som granskat global forskning gällande ökat våld i nära relation under covid-19 (ibid.). Författarna uppger att rapporter från många länder har visat på en markant ökning av alla former av våld i hemmet för de som lever i våld i nära relation. Även Rauhaus et al. (2020) belyser en ökning av anmälningar av våld i hemmet i flera länder. Ökningen av våldet har associerats med de restriktioner som förekommit angående social distansering exempelvis (ibid.). Författarna belyser att ekonomiska och sociala stressfaktorer kan leda till våld. Ali, Rogers och Heward-Belle (2021) menar att faktorer som kan påverka stressnivåer kan vara arbetslöshet, osäkerhet kring jobbsäkerhet såväl som social isolering vilka har resulterat i högre nivåer av stress, ekonomiska svårigheter och störningar till det sociala nätverket. Författarna belyser också att de allmänna restriktioner i samhället som infördes på grund av covid-19 har lett till en försämrad tillvaro för de som lever i våld i nära relation. Detta genom att offret och gärningsmannen tvingas vara hemma tillsammans i en isolering, vilket kan ha gjort det svårare för offret att anmäla våldet då gärningsmannen ständigt kan övervaka offret i deras hem (ibid.).

Trots indikatorer som tyder på en ökning av våld visar en rapport från Länsstyrelsen på en relativt konstant nivå (Länsstyrelsen Hallands län 2020). Omkring hälften av landets 21 länsstyrelser rapporterar om normala nivåer av ansökningar och anmälningar till socialtjänsten i kommunerna gällande våld i nära relationer. Fyra länsstyrelser uppger att några kommuner bland annat angivit ökad våldsutsatthet och några få rapporter har kommit om ökat tryck på länens kvinnojourer. Av rapporten framgår att kommunerna generellt förutspår en ökad användning av chatt och stödtelefoner gentemot både våldsutsatta och våldsutövare. Av rapporten framgår också att omständigheter som funnits av social utsatthet innan pandemin startade såsom missbruk, våld och dålig ekonomi har förstärkts under covid-19 (Länsstyrelsen Hallands län 2020).

Om det nu är så att våldet har ökat och antalet anmälningar och stödsökande inte har ökat skulle en förklaring kunna finnas i de hinder som finns att söka stöd under pandemin som Ebert och

Steinert (2021), Kaukinen (2020) samt Hansson och Petersson (2021) belyser. Nyligen publicerad studie av Ebert och Steinert (2021) visar att kvinnor som drabbats av våld under pandemin underutnyttjade tillgängliga stödinsatser från samhället. Forskningen bygger på en onlineundersökning med kvinnor bosatta i Tyskland. Författarna fann att möjliga hinder för att söka stöd och hjälp kan bero på stigma och brist på integritet hemma i närvaro av gärningsmannen. Vidare menar författarna att vissa kvinnor kan vara mindre bekväma med digital rådgivning än personlig rådgivning och därför inte sökt stöd, eftersom digital rådgivning ofta erbjudits till följd av pandemins restriktioner (Ebert & Steinert 2021). I likhet med detta har Kaukinen (2020) utifrån sin forskning funnit att kvinnor som blivit utsatta för våld i sitt hem kan hindras från att söka professionellt stöd i de fall där förövaren kontrollerar hennes åtkomst till telefon, dator och annan teknik. Studien bygger på en granskning över polisens data i USA under pandemin och belyser både risker och effekter av våld i nära relation. Kaukinen (2020) menar att isolering i hemmet och brist på kontakt med utomstående möjliggör en ökning av förövarens kontrollbeteende och våldsutövande. En annan orsak till eskalering av våld i hemmet under pandemin tycks bero på en ökad oro och stress som orsakats av den psykiska och ekonomiskt ansträngda situation som covid-19 lett till.

Hansson och Peterson (2021) kastar istället strålkastarljus på kvinnojourers arbete i Sverige under covid-19 och utgår från socialarbetares perspektiv. Författarna analyserar hur relationen mellan den våldsutsatta kvinnan och det gemensamma kan förstås under pandemitider. Hansson och Peterson har genomfört tio telefonintervjuer med fem personer som arbetar inom fem olika kvinnojourer. Studien visar att covid-19 pandemin drabbar grupper i samhället på väldigt olika sätt. Förutom att sårbara grupper i samhället var tvungna att förhålla sig till covid-19 utsattes de för risker på grund av förändrade möjligheter att röra sig i samhället. Författarna belyser att kvinnojourerna brottades med svårigheterna att upprätthålla sin egen kärnverksamhet som främst är att skapa en trygg gemenskap (Hansson & Petersson 2021). Vidare framgår att misshandlade kvinnor under pandemin riskerar att berövas möjligheterna att skapa viktiga relationer med samhället, något som exempelvis kvinnojourer annars möjliggör. I likhet med Hansson och Petersson (2021) är vi också intresserade av hur socialarbetare resonerar om kvinnornas utsatthet under covid-19.

3.3 Digitalisering inom socialt arbete

Eftersom digitalisering inom socialt arbete är ett centralt område som lyfts fram i intervjuerna har forskning valts att presenteras inom detta område. Svensson och Larsson (2017) menar att socialt arbete har legat stora steg efter andra verksamhetsområden när det kommer till effektivt nyttjande av digitaliserade verktyg (ibid.). Författarna belyser att betydande element för det sociala arbetet är utveckling, interaktion och det personliga mötet. Mötets betydelse är stor eftersom det är grunden till att en relation etableras. Det är således ett viktigt och centralt verktyg för det sociala arbetet. Det gäller inte enbart möte mellan klient och profession, utan även mellan professionsutövare. Den ökade användningen av digitala tjänster inom socialt arbete utmanar många traditionella former för möten och relationsskapande mellan klienter och professionella. Därav kan digitaliseringen mötas med viss skepsis samt uppfattas som ett hotfullt element inom det sociala arbetet (ibid.). Den professionella kultur som finns inom socialt arbete har en föreställning om att bedömningar och dialog med klienter eller brukare bör ske i ett fysiskt möte, som till viss del kan kompletteras med samtal per telefon. Svensson och Larsson (2017) belyser både för- och nackdelar med digitala möten. En fördel med digitala möten är en ökad tillgänglighet av socialtjänsten, vilket underlättar för både klienter och anhöriga att skapa samt upprätthålla kontakt med handläggare. En nackdel som belyses är att klienter kan välja att inte medverka om mötet sker digitalt. Detta kan bland annat bero på att en del klienter föredrar fysiska möten när de ska prata om händelser eller upplevelser som klienten finner känsligt (ibid.). Den digitala arenan kan sänka tröskeln för människor in till det sociala arbetet, vilket beskrivs som en fördel med en digitaliserad och mer lättillgänglig kommunikation mellan brukare och det sociala arbetet. Genom att normalisera digital kommunikation kan personer som av olika skäl finner det svårt att ta sig till verksamheter för fysiska möten ändå ta del av utbudet av stödinsatser, vilka annars riskeras att inte fångas upp (ibid.).

Även internationell forskning har belyst digitalisering i det sociala arbetet. Till skillnad från Svensson och Larsson (2017) lyfter Banks et al. (2020) och Cook och Zschomler (2020) socialarbetares upplevelser av digitala möten och samtal under covid-19. Studien av Banks et al. (2020) fokuserar på de etiska utmaningar och dimensioner som socialarbetare mött i vardagen globalt under pandemin. Respondenterna i studien kommer från 54 länder och den vanligaste svårigheten som beskrivits av socialarbetarna är kravet på fysisk distans. Särskilt arbete hemifrån via telefon och digitala samtal lyfts fram som en etisk utmaning, då

utomstående såsom familjemedlemmar eventuellt skulle kunna höra samtalet. En annan utmaning som framhållits var att avgöra när det var lämpligt att ha samtal i ett fysiskt rum när klienten var i behov det och genom detta då bryta myndigheters policy och riktlinjer gällande hälsoriskerna av att ses. I de fall där samtal kunde ske i fysiskt rum hindrade användningen av exempelvis skyddsutrustning samtalet. Både skyddsutrustning under samtal och digitala samtal beskrivs ha påverkat förmågan att uppfatta icke-verbala signaler, upplevelsen av empati och möjligheten att använda beröring som en gest av omtanke eller uppmuntran.

Även Cook och Zschomler (2020) har genomfört en studie om socialarbetares upplevelser av digitala samtal under pandemin som belyser nackdelar med digital kommunikation. Studien bygger på socialarbetares erfarenheter av att träffa familjer digitalt. I studien belyser nästan alla intervjuade socialarbetare svårigheter med att läsa kroppsspråk och subtila sociala signaler i digitala samtal. Det framgår även att digitala samtal innebär risker när det gällde sekretess och säkerhet eftersom socialarbetarna inte hade kännedom om samtalen övervakades i de fall där övergrepp förekommit i hemmet, vilket skulle kunna utsätta den som ringer för ytterligare risk. Socialarbetare har därför uttryckt att vissa ämnen inte var lämpliga att ha vid digitalt möte. Vidare framgår att socialarbetarna upplevde en tydlig skillnad mellan digitala besök där de hade en tidigare relation med familjen och fall där den första kontakten ägde rum digitalt. Generellt upplevde socialarbetarna det utmanande att etablera nya relationer i digitala samtal.

Ovan presenterad forskning antyder till att socialarbetare finner digital kommunikation med klienter som problematisk. En ökad användning av digital kommunikation har också skett i Sverige under covid-19 varför vår studie bidrar med kunskap om socialarbetares perspektiv på digital kommunikation med våldsutsatta kvinnor.

4. Teoretiska begrepp

I det här avsnittet beskrivs begreppen *handlingsutrymme*, *tröga organisationer*, *tvingande isomorfism* och *kommunikation*. Vi tycker att ovanstående begrepp är applicerbara på empirin och bidrar till den bärande analysen. Begreppet *Handlingsutrymme* är till hjälp för att förklara socialarbetarnas förhållningssätt till de ändrade arbetsätten i organisationerna som de talar om har skett under covid-19. *Tröga organisationer* är till hjälp för att förstå resonemang om hur förändringarna som skett under pandemin beskrivits av socialarbetarna i relation till hur förändringsarbete vanligtvis skildras i människobehandlande organisationer. Begreppet *Tvingande isomorfism* har valts ut eftersom det beskriver hur förändringar inom socialt arbete

har kunnat ske till följd av covid-19. Vidare hjälper begreppet oss att förklara de förändringar som skett på Kriscentrum² under pandemin som socialarbetarna talar om. Socialarbetarna understryker i intervjuerna att *kommunikation* är en viktig förutsättning för att hjälpa våldsutsatta kvinnor och att kommunikationen drastiskt ändrats under pandemin, varför vi anser att begreppet är viktigt att lyfta fram.

4.1 Handlingsutrymme

Socialarbetare har som uppgift att hjälpa människor, stärka människor, kommunicera, samarbeta, bedöma, leda förändringsprocesser samt att leva och arbeta under stress. Sociala arbetet innebär också arbete med administration och planering samt att skapa förutsättningar för individerna i samhället (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Socialarbetare arbetar på uppdrag av en organisation och företräder således den. Handlingsutrymmet som socialarbetaren har påverkas dels av de resurser och rutiner som finns inom organisationen, dels av de lagar och regler som verksamheten behöver förhålla sig till och dels av socialarbetarens professionella tolkningar, moral och individuella faktorer. Relationen och interaktionen mellan klient och socialarbetare påverkar också socialarbetarens handlingsutrymme. Handlingsutrymmet kommer således att variera på många olika sätt, utifrån de förutsättningar som finns vid det specifika arbetstillfället (ibid). I professionella samtal är det ofta organisationens strukturella samt institutionella ramar som ger förutsättningar och villkor för samtalet. De institutionella förhållningsreglerna ger socialarbetaren förutsättningar till vad som är möjligt att göra som professionell i mötet med klienten (Herz & Johansson 2012). Detta påverkar klienten genom att handlingsutrymmet som socialarbetaren har begränsas. Mötet riskerar därav att inte bli lika givande som utan dessa begränsningar.

Svensson (2010) lyfter i sin avhandling att handlingsutrymme kan användas på flera sätt för att förklara det utrymme en anställd har i en organisation för att kunna utföra sitt arbete. Hon menar att handlingsutrymmet kan delas in tre former: (1) formellt, (2) informellt och (3) reellt handlingsutrymme. Det förstnämnda, det vill säga det formella, är det utrymme som organisationen ger och kräver för att den anställde ska kunna utföra sitt arbete. Författaren menar att detta handlingsutrymme är det som syns i anställningsavtal exempelvis och i lagar och regler. Genom att vara anställd i organisationen får personen i fråga en tjänst och position och därmed ett formellt handlingsutrymme. Det formella handlingsutrymmet handlar således

² En kvinnojour har också undersökts.

om de rättigheter och skyldigheter individen har utifrån sin position och tjänst i organisationen. Det informella handlingsutrymmet innefattar de normer som finns inom organisationen eller i arbetsgruppen. Normerna talar om hur den anställde ska och bör agera som kollega, anställd och yrkesverksam och som medmänniska också. Det informella handlingsutrymmet är föränderligt eftersom det handlas fram i interaktion mellan människor i sammanhanget. Därför kan det förändras när arbetsgruppen ändras eller organisationen förändras. Det informella är de normer som anställda ger varandra medvetet eller omedvetet. Det reella handlingsutrymmet är det utrymme som individen har baserat på det informella och formella handlingsutrymmet. Det reella handlingsutrymmet är både kontext och individberoende och anger det handlingsutrymme som individen har i en specifik situation. Det inbegriper inte allt en anställd kan göra utan det som anses accepterat utan att personen ställs inför tillrättavisningar eller repressalier.

4.2 Tröga organisationer

En professionell organisation som omedelbart relaterar till samhällets förändringar är det sociala arbetet. Alla organisationer har en grundläggande tröghet som gör att de förändras sakta (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). De administrativa besluten kan fattas snabbt, dock tar det tid att ändra på det som institutionaliserats i organisationen samt uppfattningarna om dessa. Organisationer blir därmed relativt stabila, vilket leder till en trygghet för människor. Trögheten i organisationen bevaras i första hand genom att de personer som är verksamma i organisationen strävar efter att bevara dessa. Detta kan förklaras utifrån att de yrkesverksamma i organisationen inte har som intresse att bidra till en förändring. Det kan handla om oförmåga att fatta beslut på nya grunder och att gamla traditioner vidhålls exempelvis (ibid).

Organisationer är som nämnt verksamma genom sina aktörer. Samtidigt kan organisationer själva vara aktörer. Det innebär att det är aktörernas handlingar som bidrar till förändring i organisationer och av organisationer. Individer är inte bara organisationens resurser för att uppnå något, de är även bärare av traditioner, institutionaliserade tankar och handlingsmönster. Komplexiteten i dilemman som individerna har att förhålla sig till gör att nya lösningar lätt kan omvandlas till redan bekanta former av förhållningssätt (Linde & Svensson 2013b). Människobehandlande organisationer är inte bara organisationer utan de är också sociala institutioner. Detta innebär att det arbete som sker inte kan ske helt rationellt, målinriktat och förutsättningsbart. "Det sitter i väggarna" sägs ofta när en viss typ av handling och arbetssätt tycks upprepa sig, oberoende av hur försök till förändring görs (Levin 2013). Linde och

Svensson (2013a) menar att en aspekt av institutionernas tröghet är att institutioner är bundna till vissa invanda mönster. Tröghet i institutioner beskrivs dock inte som en motsats till förändring och institutionerna är således förändringsbara. Enligt Svensson (2013) har de byråkratiska grunderna och den organisatoriska rationaliteten förändrats över tid. Det är inte längre inre påtryckningar och strävande efter förändring i organisationen som påverkar, det är snarare de yttre förväntningarna som står för detta.

4.3 Isomorfism

Begreppet *isomorfism* är införlivad i den nyinstitutionella teorin och kan förklaras utifrån hur organisationer inom samma organisatoriska fält tenderar att efterlikna varandra mer och mer (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014). Organisatoriskt fält beskrivs på olika sätt inom nyinstitutionell teori (Svensson 2013). Vi har i den här studien utgått från en tolkning om att ett organisatoriskt fält innefattar organisationer som arbetar inom samma praktik och har gemenskaper såsom lagar och förordningar att rätta sig efter. Organisationerna inom fältet strävar mot samma mål även om de arbetar delvis olika (ibid.). Det organisatoriska fält som vår studie spänner sig inom är det sociala arbetets praktik med våldsutsatta kvinnor.

Isomorfism brukar delas upp i tre delar: mimetisk, normativ och tvingande isomorfism (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014). *Mimetisk isomorfism* innebär att organisationer imiterar varandra för att åstadkomma liknande framgång som andra organisationer har uppnått. *Normativ isomorfism* handlar om en ökad professionalisering inom organisationer och en gemensam strävan inom ett yrke för att ramor och metoder ska definieras och skapa en gemensam kunskapsgrund för legitimitet och autonomi (ibid.). *Tvingande isomorfism* innebär att starkare organisationer ställer krav på svagare organisationer att anpassa sig efter dem. Framför allt staten kan ses som en av dessa starkare organisationer (Johansson 2006). Den här uppsatsen ämnar inte undersöka hur organisationer uppnår framgång eller en ökad grad av professionalisering inom dem. Den syftar i stället till att undersöka socialarbetares erfarenheter av att ge stöd till våldsutsatta kvinnor under en tid då samhället drastiskt förändrats och krav såsom distansering kommit från regeringen, vilket påverkat verksamheterna som socialarbetarna arbetat i och således dem. Vi har därför avgränsat oss till att bara använda begreppet *tvingande isomorfism* utifrån vad som framkommit under intervjuerna. Vidare innebär tvingande isomorfism att kraven som ställs från starkare organisationer kan komma från både formell och informell påtryckning från andra organisationer som organisationen är i

beroendeställning till. De anpassningskrav som organisationen har kan också ta sig i uttryck genom kulturbestämda förväntningar i samhället. Vidare kan krav även komma från lagstiftande myndigheter och exempelvis vara statliga krav på ett bestämt beteende. Dessa krav kan från organisationens sida upplevas som tvång (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014).

4.4 Kommunikation

Vi har valt att redogöra för resonemang om kommunikation i professionella samtal då socialarbetarna i den här studien lyfter fram vikten av god kommunikation i samtal med de våldsutsatta kvinnorna.

I boken *Handlingsutrymme* redogör Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) för att det främsta verktyget för att ge klienter hjälp är samtal. Genom att prata med och lyssna på andra människor utför socialarbetare sitt arbete och därav räknas socialt arbete som en kommunikativ praktik. För att kunna avgöra vilken hjälp som är lämplig utifrån individens behov behöver hjälpgivaren prata med klienten. I möte med klienter är det viktigt att den professionelle tänker på hur hen bemöter klienterna samt på sitt beteende gentemot klienterna (ibid.). Bra kommunikation kännetecknas av att personerna som ingår i samtalet reagerar på varandra både verbalt och icke verbalt (Nilsson & Waldemarson 2021). Eide och Eide (2006) redogör för att en professionell grundteknik i samtal med klienter är den ickeverbala kommunikationen. Ickeverbala kommunikation innebär bland annat att den professionella visar att hen ser och hör samt bekräftar klienten. Ickeverbala kommunikation kan visa sig genom exempelvis kroppsspråk, ansiktsuttryck, beröring eller att nicka förstående. Den ickeverbala kommunikationen kan vara ett viktigt hjälpmedel för den professionella till att bygga upp en relation med klienten och skapa motivation hos denne. Genom att stötta, bekräfta och uppmuntra klienten bidrar hjälpgivaren till att få klienten att öppna upp sig och dela med sig av tankar och känslor (Eide & Eide 2006; Nilsson & Waldemarson 2021). Genom att observera ansiktsuttryck kan den professionella få information om klientens känslor och reaktioner (Eide & Eide 2006). Även hjälpgivarens ansiktsuttryck utgör en viktig del i samtalen med klienterna. Ansiktsuttrycken kan ofta berätta mer än vad personen i fråga önskar förmedla i vissa situationer. Vidare observerar klienten även hjälpgivarens ansiktsuttryck under samtalet, medvetet eller omedvetet och tolkar sedan dessa signaler (ibid.). Om en person inte bekräftar den andra personen i samtalet kan det leda till störningar och göra relationen diffus exempelvis. Vidare lyfter Nilsson och Waldemarson (2021) att icke-verbala budskap behövs för att ett samtal ska kunna flyta på fritt. Detta genom att det icke-verbala språket hjälper oss att komma

överens om vem som har ordet, se till så att parterna i samtalet inte talar i mun på varandra och har pauser som inte leder till för långa tystnader. Vidare framhåller författarna att synen är människans främsta redskap för att uppfatta icke-verbala budskap (ibid.).

5. Metod och metodologiska överväganden

5.1 Val av metod och tillvägagångssätt

Kvalitativ metod gör det möjligt att fånga nyanser och sätta normer samt värderingar till en kontext (Ahrne & Svensson 2015). Vi ansåg därför att kvalitativa intervjuer var mest lämpligt utifrån studiens syfte och frågeställningar och åtta semistrukturerade intervjuer har genomförts.

5.1.1 Arbetsfördelning

Under processen av att skapa den här uppsatsen har vi hela tiden arbetat i samförstånd. Den uppdelning vi gjorde gällde intervjuerna. De delades upp mellan oss på grund av tidsaspekten och för att möjliggöra fler tider för när intervjuerna kunde äga rum. En av oss har genomfört fler intervjuer, vilket resulterat i att den andra sökt efter relevanta artiklar och annan litteratur som vi varit i behov av till uppsatsen. Vi har delat upp skrivandet mellan oss och genom hela uppsatsprocessen har vi gemensamt läst igenom vad respektive har skrivit. Detta för att kontrollera språket utifrån grammatik och för att eftersträva enhetlighet i uppsatsen.

5.1.2 Urval och rekrytering

Vi har i den här studien använt oss av ett så kallat målstyrt urval. Målstyrt urval är ett icke-sannolikhetsbaserat urval och den vanligaste urvalsformen inom kvalitativa metoder (Bryman 2011). Ett målstyrt urval används med syfte att välja ut deltagare eller fall som är relevanta för studiens syfte och frågor. Forskaren väljer platser, individer eller organisationer som har ett perspektiv att förmedla utifrån en social företeelse som har relevans för undersökningen (Bryman 2011). Vi hade två kriterier som socialarbetarna behövde uppfylla för att bli inkluderade i den här studien. Det första kriteriet var att socialarbetarna arbetade med kvinnor som utsatts för våld av män. Det andra kriteriet var att de hade erfarenhet av arbetet från början av 2020 då pandemin bröt ut i Sverige.

När vi hade bestämt oss för vilka personer vi ville intervjua sökte vi efter verksamheter som arbetade med våld i nära relation och som vi fann intressanta att intervjua. Vi kontaktade därefter socialarbetare vid olika Kriscentrum via telefon och mejl med förfrågan om de vill medverka i vår studie. Därefter skickades vårt informationsbrev (bilaga 2) till verksamheterna. Socialarbetare som ville ställa upp tog sedan kontakt med oss. Vår första idé var att bara intervjua socialarbetare vid olika Kriscentrum. För att öka möjligheten att få deltagare till vår studie valde vi dock att ta kontakt med kvinnojourer också. Vår process med att hitta intervjupersoner gick smidigt. Vi fick snabbt kontakt med socialarbetare som ville ställa upp och vi hade efter en kort tid intervjuat åtta socialarbetare.

Av de åtta respondenter som medverkat i studien arbetar en socialarbetare på en kvinnojour. Övriga socialarbetare arbetar vid olika Kriscentrum i Sverige och har olika arbetsuppgifter. De fyller därmed olika funktioner för de våldsutsatta kvinnorna. Några arbetar med samtalsbehandling, andra på skyddade boenden och i mottagning av akuta ärenden. Vi anser att intervjun med socialarbetaren från kvinnojouren har relevans för vår studie då vi funnit intressanta teman som är i linje med de övriga intervjuerna. Respondenten beskriver ett liknande arbetssätt som övriga respondenter, vilket vi anser lyfter vår analys eftersom personen arbetar i en verksamhet med delvis andra förutsättningar.

Samtliga respondenterna har lång erfarenhet av att arbeta med våldsutsatta kvinnor. Sex respondenter har mer än åtta års erfarenhet och de resterande två intervjupersonerna har fyra till fem års erfarenhet. Socialarbetarna har på ett tydligt sätt beskrivit både skillnader och likheter i deras upplevelser av arbetet i relation till före och under pandemin. Sammantaget anser vi att deras långa arbetslivserfarenhet med målgruppen och deras olika roller bidrar till nyanser och olika perspektiv i vår analys.

5.1.3 Genomförande av intervjuer

Vi samlade in vårt empiriska material genom att hålla åtta semistrukturerade intervjuer med socialarbetare som arbetar med kvinnor som utsatts för våld av män. Vi valde att genomföra åtta intervjuer då vi ansåg att vi efter åtta intervjuer fått tillräckligt med empiriskt material för vår analys. Detta kan relateras till att vi uppnått en så kallad "mättnadspunkt" för materialet (Ryen 2004). Mättnadspunkten för det insamlade materialet bestäms utifrån innehållet i empirin och inte utefter antalet intervjupersoner som medverkat i studien (ibid.). Av våra åtta intervjuer

har fyra genomförts digitalt via länk och resterande vi telefon. Tidsåtgång för varje enskild intervju har varit runt 30 minuter.

På grund av rådande pandemi lät vi intervjupersonerna bestämma intervjuform. Genom att intervjuerna hölls via telefon och digitalt videomöte fanns en större flexibilitet kring tidpunkt för intervjuerna, eftersom vi inte behövde ta oss till respektive respondent. Detta underlättade arbetet med att boka en tid som passade både oss och respondenterna. Öberg (2015) belyser att det är viktigt att den som intervjuar lyssnar och visar närvaro under samtalets gång samt är beredd på att ställa följdfrågor. Intervjuer via digitalt videomöte och telefonsamtal gör det svårare att visa full närvaro i samtalet. Trots distansen mellan oss och respondenterna flöt samtalen på bra då de upplevdes avslappnade och trevliga.

Genom att vi höll semistrukturerade intervjuer fanns möjligt att anpassa intervjuerna utifrån vad respondenterna sade och på så sätt få grepp om situationer och fenomen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Anpassning av intervjuerna gjordes genom att ställa följdfrågor och ändra ordningsföljden i vår intervjuguide utifrån respondenternas utsagor. Detta för att kunna fånga upp intressanta teman och för att undvika att ställa frågor som respondenterna redan besvarat. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att det inte går att förutspå helt hur mötet mellan intervjuare och respondent kommer att bli. Vidare menar de att genom god förberedelse och en frågeguide som hjälper intervjuaren att hålla sig till ämnet ökas möjligheterna för att mötet blir fruktbart. Intervjuguiden fungerade som en vägledning för oss att ställa frågor som var relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar.

5.1.4 Bearbetning av empirin och analysmetod

Studien bygger på en abduktiv ansats, vilket grundar sig i en rörelse mellan ett deduktivt och induktivt synsätt (Bryman 2018). Vårt material har tolkats genom den förförståelse som tidigare forskning gett oss samt de teoretiska perspektiv som valts ut innan intervjuerna hölls. Samtidigt har empirin påverkat våra tolkningar och genererat fler teoretiska perspektiv, utifrån teman som identifierats i empirin. På detta sätt kom vi fram till de slutgiltiga begrepp som valts ut till vår analys.

Intervjuerna har spelats in efter att muntligt samtycke inhämtats från intervjupersonerna i direkt anslutning till intervjuerna. När datamaterialet samlats in påbörjades processen att bearbeta empirin. Transkriberingen av materialet blev första steget i processen samt att anonymisera respondenterna. Vid transkribering är det viktigt att ta med allt som uttrycks i intervjuerna,

samtidigt som det är viktigt att göra transkriberingen läsvänlig. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att detta görs genom att justera språket och på så vis även framställa intervjupersonen på ett rättvist sätt. Efter transkriberingen påbörjades nästa steg i processen, kodning och analys. Efter att ha läst igenom transkriberingen flera gånger fann vi intressanta teman för analysen. Kodning fungerar som startpunkt för de flesta former av kvalitativa analyser (Bryman 2018). Därefter har vi färgkodat de citat som vi ansåg föll under ett visst tema och bildat subteman under dessa. Detta angreppssätt för analys av datan kan benämnas som tematisk analys (Bryman 2011). De fyra huvudteman som vi identifierade som återkommande flera gånger hos deltagarna var *pandemins effekter utifrån socialarbetarnas perspektiv, samtal på distans, kvinnors utsatthet och deras behov av stöd* samt *effekter av pandemin för våldsutsatta kvinnor*. De har valts ut eftersom vi tycker de är bärande för analysen.

5.2 Studiens tillförlitlighet

5.2.1 Trovärdighet

Bryman (2018) menar att tillförlitligheten består av fyra kategorier varav trovärdighet är en av dem. Trovärdigheten inbegriper bland annat att studien har genomförts enligt de forskningsregler som finns. Vi har förhållit oss till forskningsregler genom att ge respondenterna information som bygger på forskningsetiska regler i vårt informationsbrev exempelvis. Svensson och Ahrne (2015) belyser att tre sätt att uppnå trovärdighet i den kvalitativa forskningen är genom transparens, triangulering eller återkoppling till fältet. För att öka trovärdigheten i vår intervjustudie utifrån begreppet transparens har vi försökt att tydligt redogöra för studiens process. Det bidrar till att läsaren lättare förstår hur vi har tänkt och resonerat och därför kan föra en kritisk diskussion om studien.

5.2.2 Pålitlighet

Bryman (2018) belyser att pålitlighet kan jämföras med reliabilitet inom kvantitativ forskning. Vidare diskuterar han att ett granskande synsätt hos forskaren bidrar till att undersökningen kan bedömas utifrån detta delkriterium. Genom att det görs en fullständig och tillgänglig redogörelse för forskningsprocessens alla faser såsom forskningsfrågor, val av undersökningspersoner och beslut som tagits för analys av data ges möjlighet för andra att granska studien och bedöma kvaliteten på den (Bryman 2018). Vi har eftersträvat att beskriva

hela processen av arbetet. Detta för att ge möjlighet för andra att kritiskt granska studien och arbetsprocessen för att öka pålitligheten av den.

5.2.3 Överförbarhet

Med kvalitativ forskning är inte huvudsyftet att kunna generalisera resultatet. Fokus på forskningens resultat ligger istället på betydelsen av den aspekt som studerats utifrån den unika kontext som forskaren valt ut (Bryman 2018). Däremot kan studien jämföras med annan forskning som gjorts i liknande sociala miljöer, för att säga något om generaliserbarheten av resultatet (Svensson & Ahrne 2015). Genom att studiens resultat lyfts fram i förhållande till andra forskningsresultat som tagits upp i avsnittet om forskningsläget har vi försökt att förhålla oss till begreppet överförbarhet.

5.3 Forskningsetiska överväganden

En viktig del av forskningsetiken rör frågor huruvida information om undersökningspersonerna får behandlas (Vetenskapsrådet 2017). I vår studie har hänsyn tagits till vad Bryman (2018) nämner som grundläggande etiska principer. En av dessa principer är informationskravet. Det innebär att forskaren ska informera de berörda deltagarna om syftet med studien och hur den går till. Våra intervjupersoner fick information om detta, att deltagandet var frivilligt och att de hade rätt att hoppa av studien utan att uppge orsak till varför, genom att ta del av informationsbrevet (se bilaga 2). En annan princip vi förhållit oss till är samtyckeskravet. För vår studie innebar detta att vi vid varje intervju frågade efter ett muntligt samtycke för att få spela in intervjuerna. Detta för att senare kunna transkribera dem till ett hanterbart material för vår analys. Bryman (ibid.) nämner också konfidentialitetskravet. Det innebär att alla uppgifter om deltagarna ska behandlas med största möjliga konfidentialitet och obehöriga inte ska kunna komma åt uppgifterna. För att säkerställa att intervjupersonerna förblir anonyma i studien har de fått figurerade namn. Det fjärde begrepp som nämns är nyttjandekravet (ibid.). Det handlar om att informationen som samlats in om deltagarna endast får användas i den här studien.

6. Analys och resultat

Denna analys har sin teoretiska ram inom begreppen *handlingsutrymme*, *tröga organisationer*, *kommunikation* och det nyinstitutionella begreppet *tvingande isomorfism*. Handlingsutrymme avser att analysera socialarbetares upplevelser utifrån ett mikroperspektiv och isomorfism samt tröga organisationer utifrån ett makroperspektiv. Olika sätt att beskriva kommunikation

kommer också att tas upp för att förklara socialarbetarnas resonemang om deras upplevelser av digital kommunikation med våldsutsatta kvinnor. I första delen av analysen behandlas frågeställningen: *Hur beskriver socialarbetarna som arbetar med våld i nära relation på Kriscentrum¹ sina upplevelser av att stödja kvinnor som blivit utsatta för våld av män under covid-19 pandemin?* I andra delen av analysen behandlas frågeställning: *Hur resonerar socialarbetarna kring hur covid-19 pandemin har påverkat kvinnor som blivit utsatta för våld av män?*

6.1 Pandemins effekter utifrån socialarbetarnas perspektiv

6.1.1 Förändrade arbetssätt och rutiner

Lindkvist, Bakka och Fivelsdal (2014) menar att oftast när det sker en organisatorisk förändring kommer socialarbetaren ha komplexa och ofta motsägelsefulla situationer att hantera. Intervjupersonerna har i sina utsagor beskrivit komplexa situationer såsom digitala möten med klienter och svårigheter med detta under covid-19. Anna berättar nedan om förändringar som skett i organisationen.

“Vi har hela tiden fått förändra och gjort det bästa av det, tycker jag har varit det positiva under pandemin att man har gjort och vi utvecklas hela tiden. /.../ det har varit stor skillnad tänker jag under pandemin där jag inte har kunnat träffa klienter på plats, utan det har varit så att man har fått ställa om och ha det över nätet eller på telefon.” (Anna)

Anna lyfter fram positiva aspekter av de utmaningar hon mött i arbetet under covid-19. Hon belyser att hon har fått göra det bästa av situationen efterhand som förändringar skett i verksamheten. Anna berättar också att verksamheten under pandemin har fått ändra sitt arbetssätt med klienterna från fysiska till digitalt samtal, vilket varit en stor skillnad. Även Gertrud framhåller positiva aspekter av digitaliseringen i citatet nedan.

“Det är lite nyare sätt att tänka som man har tagit in tekniken /.../ ett alternativ som är ett mellanbra alternativ och det tror jag fortsätter även efter pandemin. Ja det tycker jag är positivt.” (Gertrud)

Gertrud belyser det nya digitala arbetssättet som ett nytt sätt att tänka. Hon beskriver samtal via länk som ett mellanbra alternativ som hon även tror kommer fortsätta efter pandemin, vilket

hon beskriver som positivt. Det Anna och Gertrud berättar om ovan har även beskrivits av fler socialarbetare. Exempelvis lyfter Anders också omställning till hemarbete på Kriscentrum där han arbetar.

“/.../ man skulle jobba hemma i den mån det gick att jobba.” (Anders)

Anna, Gertrud och Anders utsagor kan relateras till de strukturella förändringar som skett i organisationerna till följd av covid-19. De strukturella förändringar som lyfts på arbetsplatserna är den digitala kommunikationen och hemarbete. Detta går i linje med Herz och Johansson (2012) som belyser att strukturella förändringar och beslut kan resultera i ett förändrat arbete på individ- och gruppnivå, vilket är vad som skett i intervjupersonernas organisationer i samband med att pandemin startade. De drastiska förändringar som respondenterna uttrycker har skett i organisationerna kan förklaras utifrån begreppet *tvingande isomorfism*. Detta eftersom de anpassningskrav som ställdes på organisationerna av staten var tvingande och organisationerna hade ingen möjlighet att ha en åsikt kring förändringarna (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014). Anna, Gertrud och Anders tillsammans med de andra respondenterna lyfter fram att verksamheterna de arbetar i tvingades ändra på sina dåvarande arbetssätt till följd av pandemins restriktioner. De fick därav tillämpa nya arbetssätt genom att använda sig av digital kommunikation med både klienter och kollegor för att kunna fortsätta bedriva sitt arbete.

6.1.2 Hemarbete

De respondenter som har erfarenhet av att arbeta hemifrån under covid-19 har framfört olika åsikter om hur de har upplevt detta. Några tycker att hemarbetet har fungerat bra, medan andra upplevt arbete hemifrån som tufft och ensamt. Socialarbetarna framhåller bland annat att det inte känts bra att “få hem våldet till sig”, genom att ha samtal med klienter hemifrån. Anders berättade följande under sin intervju.

“Vissa av kollegorna har tyckt att det har funkat bra att sitta hemma /.../ medan andra kolleger inte har gjort det/.../. Det känns konstigt att sitta i ett rum och prata med en klient om rätt så hemska saker samtidigt som man hör sina egna barn gå utanför dörren.” (Anders)

På samma sätt som Anders tar Anna upp negativa aspekter med arbete hemifrån.

“Är man på jobbet så slutar man för dagen och stänger och jobbet blir då på avstånd, men så har det inte varit. Så det har varit tufft och är tufft. Att ha det i sitt privata. /.../våldet blev sekundärt i hemmet och det kändes inte bra.” (Anna)

I studien av Banks et al. (2020) konstateras att socialarbetare har upplevt hemarbete under covid-19 som etiskt utmanande. Socialarbetarna i studien uppgav bland annat svårigheter med att upprätthålla integritet vid hemarbete, eftersom familjemedlemmar i socialarbetares eller klienters hem kunde höra känsliga och personliga samtal som de hade med varandra. Både Anders och Anna framförde svårigheter med att ha samtal med klienter hemifrån, dock utifrån andra perspektiv än vad som framkom i Banks et als. (2020) studie. Anders beskrev att det inte kändes bra att höra hans barn i bakgrunden när han hade samtal med kvinnor om hemska saker, vilket dock kan relateras till en etisk utmaning. Anna berättade om svårigheter med att inte få avstånd till sitt jobb och att hon upplevde våldet sekundärt i sitt hem vilket också kan identifieras som etiska utmaningar.

6.1.3 Stöd från chefer och kollegor

De flesta respondenter uttrycker att de upplever att de fått stöd i sin arbetsroll av chefer under covid-19. Stödet från cheferna har bland annat handlat om att socialarbetarna fått möjlighet att avgöra om arbetsuppgifter kan genomföras på distans hemifrån eller om socialarbetare hellre vill ha samtal på Kriscentrum. I intervjuerna framgår också att flertalet socialarbetare har fått bestämma i den mån det går om de vill träffa kvinnorna fysiskt eller ha samtalen via telefon eller länk. Flera respondenter tycker att det har varit positivt att de har fått bestämma själva och därmed kunnat anpassa sitt arbete. En annan vanlig uppfattning tycks också vara att socialarbetarna har fått hjälp med hur de ska hantera digitala videosamtal exempelvis, eftersom detta varit ett nytt arbetssätt. Nedan presenteras Anders beskrivning av chefsstödet han fått.

“Vi har haft en bra chef. Som har stöttat oss i att frågat ofta /.../ hur är det, hur funkar det att jobba så här, hur blir det för er och hur blir det för era klienter och också hjälpt oss på alla sätt. Det här med att ha videosamtal och så, har man inte riktigt vetat hur det funkar och inte känner sig säker kring det så har man blivit hjälpt men också blivit stöttad i att det går också att ha fysiska samtal om det passar bäst.” (Anders)

På liknande sätt som Anders anser Jennie att hon har fått stöd av sin chef. Jennie berättar att hennes chef sett till så att hon och hennes kollegor har känt sig trygga i sin yrkesroll och i fysiska möten med klienterna. Jennie berättar vidare att hon även känner att hon fått stöd i hur de ska vara utrustade med munskydd exempelvis och att de fått möjlighet att möblera om på arbetsplatsen för att kunna hålla bättre distans samt boka tider med klienter med syfte att minska antalet personer i väntrummet samtidigt.

Likt Anders och Jennie uttrycker fler respondenter att hälsa och trygghet har varit en prioritet för deras chefer. Socialarbetarna har fått stöd i att använda skyddsutrustning för att minska risken för att sprida sjukdom och att bli smittade på arbetsplatsen. Respondenterna har också fått möjlighet att ändra om på arbetsplatsen för att möjliggöra distans till varandra. De beskrivningar som presenterats ovan kan förstås utifrån att organisationens ramar förändrats för att möta samhällets behov av att minska smittspridningen, vilket resulterat i att socialarbetarnas *formella* och *informella handlingsutrymme* förändrats. Svensson (2010) menar att formellt handlingsutrymme inrymmer lagar och regler exempelvis medan informellt handlingsutrymme mer handlar om normer på arbetsplatsen. Socialarbetarna har i de flesta fall fått bestämma hur de ska arbeta, både digitalt eller på plats samt om och på vilka sätt de ska ha fysiska möten med kvinnorna. Detta har resulterat i att deras *handlingsutrymme* blivit vidgat och förändrats. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) belyser att socialarbetares handlingsutrymme är begränsat till de organisatoriska ramar som ingår i socialarbetarens uppdrag och att handlingsutrymme påverkas av resurser och rutiner i organisationen, av lagar och regler samt socialarbetarnas professionella tolkningar. Genom att cheferna har gett socialarbetarna utrymme att själva bestämma upplägget på deras arbete har handlingsutrymmet fått präglas av individuella förutsättningar, vilket Svensson (2010) menar att det *reella handlingsutrymmet* delvis innefattar. Vidare menar författaren att det reella handlingsutrymmet är det specifika handlingsutrymme som uppstår i varje situation. Det ger den anställde frihet att handla utifrån den kontextuella situationen den anställde befinner sig i och inbegriper också individens individuella förutsättningar. Den valfrihet som socialarbetarna beskriver kan identifieras med det reella handlingsutrymmet. Socialarbetarnas olika val av att arbeta på plats eller hemifrån och ha möten med de våldsutsatta kvinnorna fysiskt eller digitalt grundar sig i individuella faktorer vilka påverkar det reella handlingsutrymmet. Detta är anledningar varför socialarbetare valt att göra olika i liknande situationer. Socialarbetarna har också uttryckt att valfriheten i arbetet har varit positiv och Gertrud är en av dem som framhållit detta.

“Vi har ändå prioriterat att ha våra klienter så gott det går. Och då såklart med risk för att få corona. /.../ det som är positivt tycker jag ändå är att vi har fått göra det valet själva av vår chef för att vi tycker det är en viktig fråga.” (Gertrud)

Gertrud uppger att hon och hennes kollegor har prioriterat att träffa kvinnorna på plats, även om det medfört en risk att bli smittade av coronaviruset. Denna prioritet kan tolkas utifrån att kulturen på deras arbetsplats präglas av en föreställning om att möten i det sociala arbetets praktik bör ske i ett fysiskt rum och att det enbart under vissa omständigheter kan kompletteras med ett samtal via telefon. Svensson och Larsson (2017) menar att den professionella kultur som finns inom det sociala arbetet är att bedömningar och dialoger med klienter eller brukare bör ske ansikte mot ansikte i ett fysiskt möte och att dem till viss del kan kompletteras med telefonsamtal. Vad gäller upplevelsen av chefsstöd sticker Niklas utsaga ut.

“Det tog ganska lång tid innan vi fick tillgång till skyddsutrustning /.../ det var först på hösten sen som vi började beställa visir, munskydd och så. Då kom restriktioner att vi skulle ha visir eller munskydd när vi rör oss i miljön och alltid under samtal och så där. Så det har kommit stöd men det har kommit lite sent kan man säga /.../ så det har inte kommit så mycket stöd uppifrån upplever jag.” (Niklas)

Det som framgår av Niklas utsaga kan förklaras utifrån begreppet tvingande isomorfism. Niklas framför att det var först när det kom restriktioner om att bära visir och munskydd som verksamheten hade tillgång till detta. Eftersom restriktionerna i samhället förändrades och det infördes krav på smittskyddsåtgärder i organisationer behövde hans organisation ändra sina rutiner och arbetssätt, då hans arbetsplats är i beroendeställning till att följa de regler som staten går ut med.

I intervjuerna nämns förutom stöd från chefer även stöd från kollegor. Stödet från kollegor tycks mest handla om att kunna ventilera händelser med varandra som socialarbetarna upplevt jobbiga. Socialarbetarna uttrycker att det har varit svårare att prata med sina kollegor om händelser i arbetet under covid-19. Anna är en av socialarbetarna som framför att hon saknat närheten till sina kollegor som hon annars får på Kriscentrum.

“Det har varit frustrationen med att inte kunna ha kollegor att bolla med på plats och istället behöva plocka upp telefonen och säga jag har haft ett jobbigt samtal, kan jag bolla med dig och så säger personen nej jag sitter upptagen. /.../ innan kunde man träffa varandra i korridoren eller vid kaffet och ja, eller när man äter lunch så att man kunde prata av sig. Det har varit svårt.” (Anna)

Även Olivia beskriver saknad av fysisk närhet till kollegor och hon talar också om vikten av det kollegiala stödet.

“De har väl varit det här att vi har haft så lite riktig kontakt med varandra, kollegiala stödet är så viktigt i detta jobbet. Att man får bara kräka av sig, detta var jobbigt eller att få berätta de goda exemplena för varandra.” (Olivia)

Olivia beskriver att det kollegiala stödet är viktigt i arbetet med att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Hennes resonemang går i linje med Ekströms (2019) forskning som belyst att socialarbetare finner kollegor och handledning viktiga för att kunna ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Även socialarbetarna i den här studien berättar om att de brukar ha handledning kontinuerligt, vilket de även har haft under pandemin. Några socialarbetare uttrycker att de har fått mer handledning och att de har känt behov av det. Andra anser att de inte haft ett behov av detta även om det har funnits möjlighet till det.

6.2 Samtal på distans

6.2.1 Svårigheter med digital kommunikation

De respondenter som har erfarenhet av digitala samtal eller telefonsamtal med stödsökande kvinnor uppger att kroppsspråket är svårt att fånga under samtalen. Både Anders, Gertrud, Olivia och Jennie framför i sina intervjuer svårigheter med att fånga upp kroppsspråk och nyanser i digitala samtal och telefonsamtal. Nedan har Gertruds resonemang om digital kommunikation valts att presenteras.

“Det är inte optimalt att ha samtal digitalt för att då blir det, man missar kroppsspråk och missar att fånga upp personer och sådär.” (Gertrud)

Av ovanstående att döma tycks digitala samtal och telefonsamtal försvåra uppfattningen av kroppsspråk och signaler hos stödsökande kvinnor. Detta bekräftas även i Cook och Zschomlers (2020) studie där nästan alla intervjuade socialarbetare pratade om svårigheterna med att läsa kroppsspråk och subtila sociala signaler vid *digital kommunikation*. Enligt socialarbetarnas utsagor verkar de vanligtvis använda den *icke-verbala kommunikationen* som ett verktyg i samtalen med våldsutsatta kvinnor, vilket kan förklara varför de uttrycker avsaknad av det icke-verbala språket. Eide och Eide (2006) menar att det *icke-verbala språket* kan användas av hjälpgivare för att uppmuntra, stötta och för att skapa ett tryggt samtalsklimat för klienten. Författarna menar att den icke-verbala kommunikationen är en professionell grundteknik i samtal, vilket även socialarbetarna i den här studien verkar använda sig av. Niklas framför också negativa aspekter med digital kommunikation i likhet med de andra.

“Det är egentligen ingen fördel att ha samtal per telefon och länk när du pratar om svåra saker /.../ att man inte har denna fysiska kontakten som kan vara viktig för speciellt människor i kris /.../ man saknar ju kommunikation som ansiktsuttryck, gester och så. Det är lättare att skapa relation och få den här intimiteten som blir i ett samtal, den går ju till viss del förlorad.” (Niklas)

Niklas menar att fysisk kontakt kan vara viktig för människor som befinner sig i kris och att samtal om svåra saker på distans inte ger några fördelar. Niklas uttrycker även avsaknad av *kroppsspråk* såsom gester i distanskommunikation och att *fysiska samtal* underlättar relationsbyggandet. Anders ger liknande beskrivning nedan.

“Att bara köra från början med videolänk funkar men ja det blir inte riktigt samma kontakt och allians/.../ samtalen handlar ju om att bygga tillit, att klienten ska lita på oss och så och det är lättare att bygga tillit om man träffas/.../ det gör någonting med djupet på kontakten och så vidare. Det är många små nyanser i samtalet och i kroppsspråket och så som går förlorade.” (Anders)

Både Niklas och Anders resonemang om att digitalt samtal fungerar bäst när det redan finns en etablerad relation mellan stödsökande kvinna och socialarbetare lyfts i fler intervjuer. Likaså deras beskrivningar av att det är svårare att skapa tillit samt att relationen inte blir densamma i digitala möten. Niklas och Anders resonemang överensstämmer med forskning som belyst att socialarbetare inom olika verksamhetsområden upplevt det utmanande att etablera nya relationer med klienter online (Cook & Zschomler 2020). Uppfattningarna av att det är svårare

att skapa tillit och allians med våldsutsatta kvinnor i digitala samtal och telefonsamtal samt att relationen inte blir densamma kan relateras till Eide och Eides (2006) och även Nilsson och Waldemarsons (2021) resonemang om att den ickeverbala kommunikationen kan vara till hjälp när en relation ska byggas upp mellan behandlare och klient. På grund av svårigheter för socialarbetarna att fånga upp kroppsspråk och ansiktsuttryck exempelvis i digitala samtal och telefonsamtal försvåras den relationsskapande processen. Socialarbetarna uttrycker att de missar information om kvinnornas känslor och reaktioner i distanssamtal som är viktiga för samtalet. Socialarbetarna uttrycker att tillit är viktigt mellan dem och stödsökande kvinnor, vilket går i linje med Helmerssons (2017) forskning. I den framgår att socialarbetare som hjälper våldsutsatta kvinnor att bearbeta våld anser att det krävs en etablerad arbetsrelation för att kvinnorna ska kunna bearbeta våldet (ibid.). Digitala samtal och telefonsamtal försvårar för socialarbetaren att förmedla rätt bemötande till den stödsökande, eftersom det verbala språket inte kan förstärkas med gester exempelvis. Av ovanstående att tolka finns det grunder till varför en del socialarbetare tycker att digitala samtal är ett tillägg till fysiska möten med de våldsutsatta kvinnorna. Jennie ser digitala samtal som ett komplement vilket beskrivs nedan.

“Så det är ett komplement det digitala samtalet. Vi kan inte byta ut allt.” (Jennie)

6.2.2 Digitalt stöd ger större målgrupp

Socialarbetarna berättar att covid-19 har bidragit till att Kriscentrum börjat använda sig av digitala samtal. Det framgår också i intervjuerna att Kriscentrum har erbjudit telefonsamtal i större omfattning än tidigare till våldsutsatta kvinnor. Anders är en av respondenterna som berättar om en fördel med att kunna erbjuda digitala samtal

“Någon kvinna som bor långt i utkanten av XXX och som jobbar hemma och som hade svårt att ta sig hit och tyckte det var mycket mer praktiskt att vi pratade i telefon eller tog det på videolänk /.../ hon kanske inte hade fått någon kontakt alls med oss innan covid-19 när vi bara erbjöd fysisk. /.../ så på det sättet kanske vi har nått fler människor.” (Anders)

Anders berättar om en kvinna som haft svårt att ta sig till Kriscentrum och som tack vare digitala samtal och telefonsamtal kunnat få stöd av honom. Han menar att kvinnan kanske inte hade fått kontakt med Kriscentrum tidigare då de bara erbjöd fysiska samtal. Anna uppger på liknande sätt som Anders fördelar med att kunna erbjuda samtal via länk.

”Vi har lärt oss att man faktiskt kan ha det över nätet också /.../ och det är en bonus /.../ om en person kanske bor lite längre bort så blir det att man slipper ta sig till oss utan vi tar det över nätet om det passar klienten.” (Anna)

På liknande sätt som Anders och Anna beskrivit ovan framgår i fler intervjuer att digitala samtal och telefonsamtal möjliggör för fler våldsutsatta kvinnor att ta del av Kriscentrums stödsamtal. Socialarbetarna menar att kvinnor som har svårt att ta sig till verksamheten ändå kan få stöd, vilket uttrycks i positiva termer av dem. Fördelarna som nämnts ovan överensstämmer med vad Svensson och Larsson (2017) framhåller i sin forskning. Författarna redogör för att den digitala arenan kan sänka tröskeln för människor att ta kontakt med verksamheter inom socialt arbete. Vidare framför författarna att digitaliserad och mer lättillgänglig kommunikation underlättar för både klienter och anhöriga att skapa samt upprätthålla kontakt med det sociala arbetet. Svensson och Larsson (2017) belyser också att välfungerande digital kommunikation kan bidra till att personer som har fysiska hinder att ta sig till verksamheten ändå kan delta i den. Den digitala kommunikationen har enligt socialarbetarna i den här studien bidragit till att fler kan få stöd och hjälp av dem.

6.2.3 Ett alternativt arbetssätt med viss osäkerhet

Flera respondenter beskriver möjligheten av att ha digitala samtal som positivt. En fördel som beskrivs är att samtalen kan genomföras med våldsutsatta kvinnor även om de inte kan ske fysiskt på grund av förkylningssymptom exempelvis. Socialarbetarna anser det bättre att kunna erbjuda samtal i andra former såsom digitala samtal än att mötet uteblir. Jennie framhåller i citatet nedan att digitala samtal förmodligen inte hade tillämpats utan pandemins påverkan.

“Men det är nog det här ändå digitala forumet /.../ som vi nog aldrig hade vågat prova tror jag. Framför allt inte med den här målgruppen då.” (Jennie)

Jennie beskriver att organisationen hon arbetar i förmodligen aldrig hade vågat prova det digitala arbetssättet med våldsutsatta kvinnor, om det inte funnits krav på att hålla distans på grund av covid-19. Även under andra intervjuer framkommer att organisationerna som socialarbetarna arbetar i snabbt tvingats förändra sina arbetssätt till följd av covid-19. Omställningen till digitalt arbetssätt som socialarbetarna varit tvungna att tillämpa kan förklaras utifrån begreppet tvingande isomorfism, som innebär att starkare organisationer ställer krav på

svagare organisationer att anpassa sig efter dem (Johansson 2006). Utifrån Jennies citat ovan blir det tydligt att pandemin bidragit till att krav ställts på verksamheten som upplevts som tvång, varför digitala verktyg implementerats i verksamheten under den här tiden. Denna implementering hade troligtvis annars inte skett utifrån hennes utsaga att döma. Jennie ger därmed uttryck för att det på Kriscentrum verkar finnas en grundläggande tröghet som gör att förändringsarbete vanligtvis tar tid. Å ena sidan ger hennes utsaga en bild av att verksamheten hon arbetar i inte alls har en tröghet. Istället har verksamheten snabbt kunnat ställa om och gjort en drastisk organisatorisk förändring för att kunna följa de krav som funnits i form av exempelvis distansering. Denna omställning, som upplevts som tvång, kan relateras till tvingande isomorfism som har lett till att organisationerna under pandemin fått tänka annorlunda och pröva andra arbetssätt. Å andra sidan tycks en grundläggande tröghet finnas på Kriscentrum vilket resulterat i att verksamheten inte vågat ställa om till digitalt arbetssätt tidigare. Dessutom belyser Svensson och Larsson (2017) att användning av digitala tjänster utmanar många traditionella former av möten inom socialt arbete, vilket kan vara en bidragande faktor till att implementering av det digitala arbetssättet inte skett tidigare. Vad som framgår av begreppet *tröga organisationer* har verksamheter vanligen en grundläggande tröghet i sig som gör att förändringsarbete tar tid (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Tröga organisationer kan förknippas med trygghet och att förändringar inom organisationerna tar lång tid att genomföra. Utifrån socialarbetarnas utsagor i den här studien kan dock ett resonemang föras om att tröghet däremot inte bara behöver förknippas med trygghet. En snabb omställning inom en organisation kan också ses som en trygghet genom att organisationen snabbt kan genomföra en förändring för att anpassa sig till rådande situation, såsom en samhällskris i form av covid-19. Om organisationen istället visat på stor tröghet och liten grad av anpassning vid exempelvis en samhällskris hade detta kunnat ses som mycket otryggt eftersom organisationen då kanske inte hade kunnat utföra sitt uppdrag. Teorin om att organisationer har en grundläggande tröghet inom sig blir utifrån detta tankesätt något bristfällig och tycks utifrån socialarbetarnas utsagor bara relatera till organisationer i vissa kontexter och situationer. Verksamheterna de arbetar i har tydligt visat att snabba förändringar kan ske när yttre faktorer påverkar organisationerna såsom rådande pandemi. Socialarbetarna beskriver i sina intervjuer den digitala förändringen som positiv trots att förändringen skett snabbt. Ola berättar likt Jennie hur det digitala arbetssättet påverkat organisationen han arbetar i positivt.

“Nu upplever jag att vi har kunnat boka in tätare besök i och med att de inte behöver vara borta en halv dag från sina arbeten för att göra den här resan till oss. Så på det sättet tänker jag att det har blivit tätare uppföljningar. Så det är ju positivt.” (Ola)

Ola berättar att han upplever att det har blivit lättare att boka in uppföljningar med kvinnorna tack vare digitala samtal, vilket han upplevt positivt. Han upplever att uppföljningar via länk möjliggör tätare kontakt och kan bespara kvinnorna tid. Olas beskrivning är i likhet med vad Svensson och Larsson (2017) belyser gällande att digitaliseringen har lett till en ökad tillgänglighet för klienter att komma i kontakt med socialarbetarna. Enligt Olas utsaga kan digitala möten göra att kvinnorna blir mer tillgängliga för samtal med socialarbetaren, då det blir mer tidseffektivt för kvinnorna än ett fysiskt möte där restid till och från organisationen måste avsättas. Socialarbetarna kan även bli mer tillgängliga för sina klienter då digitala möten oftast är mer tidseffektiva än ett fysiskt möte. Anna och Olivia berättar i likhet med Ola att de upplever att digitaliseringen resulterar i mer tid vilket ses som positivt. Det framgår i intervjun med Anna att det digitala arbetssättet bidragit till att samverkan fungerar smidigare med andra aktörer och att digitala möten blir mer effektiva. Anna berättar att istället för att möten med andra verksamheter leder till en halv dag borta tar mötena nu ungefär 45 minuter. Anna menar att detta resulterar i mer tid för klienterna och att de därför kan ta emot fler klienter. Olivia framför i sin intervju att deras verksamhet har öppnat upp för fler möjligheter för kvinnorna att få samtal genom att ta emot samtal på lunchen, vilket inte var möjligt när de träffade kvinnorna fysiskt. I likhet med Olivia belyser Anders skillnaden gällande samtalsformen med kvinnorna före och under pandemin.

“Om någon blev sjuk eller hade förkylningssymptom eller var förkyld och ringde och sade det. /.../ då blev det helt inställt. Men nu under covid-19 så har man istället hittat andra vägar att använda. Okej vi ställer inte in men vi tar det istället på telefon.” (Anders)

Anders menar att samtal inte behöver ställas in vid sjukdom som tidigare, eftersom det nu finns möjlighet att ha telefonsamtal och digitala samtal med våldsutsatta kvinnor. På ett liknande sätt som Anders berättat framför Niklas att han ser det positivt med att digitala stödsamtal kan hållas när fysiska samtal inte kan ske, eftersom de annars hade ställts in. Forskning beskriver att socialt arbete hittills har legat stora steg efter andra verksamhetsområden när det kommer till effektivt nyttjande av digitaliserade verktyg (Svensson & Larsson 2017). Detta går inte helt i linje med vad socialarbetarna berättat då deras organisationer nu beskrivs använda digitala samtal kontinuerligt, vilket uppges vara en skillnad före pandemin. Tidigare forskning belyser även

det personliga mötet som viktigt i socialt arbete och understryker att samtal med klienter bör ske ansikte mot ansikte (Svensson & Larsson 2017). Det kan vara av denna anledning som det sociala arbetet inte digitaliserat arbetsuppgifter tidigare då det tycks finnas en uppfattning om att samtal gör sig bäst i ett fysiskt rum. Socialarbetarna beskriver att de upplever de digitala samtalen med kvinnorna som ett bra alternativ i situationer när fysiskt samtal inte kan äga rum.

Telefonsamtal och digitala samtal med våldsutsatta kvinnor beskrivs också problematiskt av respondenterna, då de har svårt att avgöra om kvinnorna befinner sig i en trygg miljö när samtalen sker och utan mannen som närvarande. Gertrud och Jennie uttrycker att digitala samtal med kvinnor som är i hemmet för att de exempelvis har förkylningssymptom förutsätter att mannen inte är hemma, då samtalet kräver att kvinnan är trygg och utan risk att utsättas för våld vilket kan vara svårt att uppfatta på distans. Cook och Zschomler (2020) belyser i sin studie att digitala samtal innebär risker när det gäller sekretess och säkerhet. I de fall där övergrepp sker i hemmet har socialarbetarna inte haft kännedom om samtalet övervakats vilket kan utsätta den redan våldsutsatta för ytterligare risk. Detta går i linje med vad Gertrud och Jennie berättat då kvinnorna beskrivs ha en otrygg miljö runt sig om mannen är hemma när de ska ta del av digitala stödsamtal.

6.3 Kvinnors utsatthet och deras behov av stöd

6.3.1 Säkerhet som prioritet i arbetet

Oavsett den organisatoriska förändringen som tillkommit till följd av pandemin beskriver socialarbetarna att de inte har kompromissat med kvinnornas säkerhet. Karin berättar i citatet nedan hur hon och hennes kollegor agerat i arbetet med kvinnorna då de haft förkylningssymptom.

“De har ringt och sagt att de var dåliga /.../ är det då så att det varit symptom på corona då har vi gjort det valet att ändå klä oss med munskydd och visir, och sen åkt upp där för att bara se så att de iallafall var okej.” (Karin)

Karin beskriver att de måste kunna utföra sitt jobb då den målgrupp de arbetar med måste få hjälp. Vidare framhålls att de inte kan göra avkall på säkerheten. Karin berättar också att det uppstått nödsituationer när kvinnorna som bott på skyddat boende och behövt hjälp har haft förkylningssymptom. I dessa fall har socialarbetarna tagit på sig skyddsutrustning för att kunna

hjälpa kvinnorna på bästa sätt. I likhet med Karin berättar även Jennie, Gertrud och Olivia i sina intervjuer att kvinnor som haft förkylningssymptom har erhållit akut hjälp om behovet funnits, då kvinnornas säkerhet prioriterats. Socialarbetarnas beskrivningar ovan kan relateras till formellt handlingsutrymme som innefattar de rättigheter och skyldigheter individen har utifrån sin position och tjänst i organisationen (Svensson 2010). Socialarbetarna tycks ha en skyldighet att hjälpa kvinnorna när de är i akut behov av hjälp och därmed väljer socialarbetarna att träffa kvinnor med symptom även då detta är emot rådande restriktioner. På så vis utnyttjar socialarbetarna deras handlingsutrymme för att ge stöd på bästa sätt.

6.3.2 Stödbehov under pandemin

De flesta socialarbetare uppger att de förväntade sig en ökning av antalet kvinnor som behövde stöd och hjälp under pandemin, bland annat för att det kom larm om ökat våld. Framför allt i början av pandemin trodde socialarbetarna att en ökning skulle ske, då restriktionerna var att alla med minsta förkylningssymptom skulle stanna hemma. Socialarbetarnas förväntningar infann sig inte, utan en nedgång av antalet som sökte stöd våren 2020 uppges istället av några respondenter. I intervjuerna har både en minskning, en ökning och oförändrade nivåer av antalet kvinnor som sökt stöd under covid-19 framhållits. Olivia berättar nedan att deras förväntningar inte infann sig.

“Det gick ut larm om att nu ökar våldet i och med pandemin i och med att kvinnor är isolerade hemma och så. Vi undrade var är de om det nu har ökat så.” (Olivia)

Även Niklas berättar om en liknande erfarenhet.

“Vi har inte upplevt någons större skillnad hittills, snarare att det i periodvis har varit färre som har sökt hjälp. Det var en period i våras då det var väldigt få som sökte och jag vet att även andra kvinnojourer hade samma upplevelse.” (Niklas)

Både Olivia och Niklas beskriver likt flera socialarbetare att färre kvinnor sökte stöd under våren 2020. Den generella uppfattning som lyfts fram av socialarbetarna är dock att antalet våldsutsatta kvinnor som sökt stöd och hjälp på olika Kriscentrum under pandemin legat på ungefär samma nivå som tidigare år. Detta går i linje med Länsstyrelsens rapport där mer än hälften av Sveriges 12 länsstyrelser uppger oförändrade nivåer av ärenden hos socialtjänsten gällande våld i nära relationer. Endast några få kommuner har angivit ökad våldsutsatthet och ett ökat tryck på kvinnojourer (Länsstyrelsen i Hallands län 2020). Som några få socialarbetare

uppgett visar forskning från andra länder att våld i nära relationer har ökat under covid-19 (Rauhaus et al. 2020; Ali, Rogers & Heward-Belle 2021). Ökningen av våldet har förknippats med restriktioner för att minska smittspridningen, vilket socialarbetarna också antog skulle leda till att fler kvinnor behövde stöd och hjälp. Forskning visar att kvinnor som drabbats av våld under pandemin inte nyttjade de stödinsatser som fanns att tillgå fullt ut (Ebert & Steinert 2021), vilket kan vara en förklaring till nedgången av stödsökande kvinnor som socialarbetarna bevittnat under våren 2020. Karin berättar att fler kvinnor har ringt och mejlat till deras verksamhet under covid-19. Anna uttrycker också att fler kvinnor hört av sig och haft behov av att ventileras. Karins och Annas upplevelser bekräftar den ökning som de flesta kommunerna förutspådde gentemot våldsutsatta (Länsstyrelsen i Hallands län 2020). Vad som också framgått av Karin är att kvinnojouren har haft färre placeringar. Ola delar inte samma erfarenhet som Karin utan uttrycker att de har haft samma beläggning som tidigare.

“Vi har haft samma beläggning av kvinnor som sökt hjälp, även under pandemin.” (Ola)

Ola menar att de har tagit emot lika många kvinnor under pandemin som de brukar göra. I likhet med de skillnader som beskrivs mellan kommunerna gällande nivåer av våldsutsatthet (Länsstyrelsen i Hallands län 2020), skildrar socialarbetarnas olika erfarenheter gällande antalet våldsutsatta som sökt stöd och hjälp hos dem. Något som också uppmärksammas i intervjuerna är att efterfrågan på egen bostad för våldsutsatta kvinnor har ökat. I citatet nedan av Gertrud framgår att kvinnorna efterfrågat egen bostad.

“Det har skett en ökning på folk som vill ha en bostad utan att skyddsplaceras. /.../ det är inte skyddat boendeärende, men det är ingenting som socialtjänsten kan möta /.../ nästan att kvinnor har stått mellan en våldsam relation och hemlöshet.” (Gertrud)

Gertrud tycks vara av uppfattningen att efterfrågan av stöd i form av boende ökat under pandemin. Den ökade efterfrågan förefaller främst avse stadigvarande boende snarare än tillfälliga skyddsplaceringar. Vidare beskriver Gertrud svårigheter för socialarbetare att bistå stödsökande kvinnor med bostad, ett dilemma som även uppmärksammas av Ekström (2016).

6.3.3 Ökat våld under pandemin

Våldet under pandemin beskrivs ha ökat av de flesta socialarbetare. Det finns dock socialarbetare som har en annan upplevelse av att våldet däremot varit oförändrat. Niklas berättar nedan hur han upplevt våldet mot kvinnor under pandemin.

“Vissa kvinnor har beskrivit det som jobbigare att han har varit hemma mer /.../ han har mått sämre och då har våldet också blivit mer frekvent och värre eftersom hans mående har försämrats.” (Niklas)

Niklas berättar att vissa kvinnor upplever sin situation mer ansträngd när mannen varit hemma mer på grund av covid-19. Niklas berättar även att våldsutövaren mått sämre i samband med detta vilket har resulterat i att våldet förekommit oftare och varit värre. I likhet med Niklas berättar Anna och Gertrud att våldet har ökat och blivit grövre under pandemin. De menar att isoleringen i hemmen gör det lättare för våldsutövare att utöva våld. En annan faktor som lyfts fram av Anna som orsak till en utökad utsatt av kvinnor i hemmet under pandemin är en ökad alkoholkonsumtion hos den våldsutövande mannen. Socialarbetarnas beskrivningar av ökat våld går i linje med tidigare forskning (Ali, Rogers & Heward-Belle 2021; Kaukinen 2020). Någon enstaka socialarbetare har dock inte upplevelsen av att våldet har ökat. Anders berättar att de flesta kvinnor han mött inte nämner pandemin alls, varför han menar att det inte verkar vara en stor faktor till våld. Av enstaka kvinnor berättar Anders att han hört följande.

“Jag har fått höra kvinnor som säger att det är en extra press i förhållandet och i livet när det finns covid-19 och den stressen och pressen gör att det blir mer våldsamt /.../ men jag har också fått höra precis tvärtom. En del som säger att min man blir mer våldsam när han är stressad på jobbet /.../ nu under covid-19 så har han fått det lite lugnare för nu jobbar han hemma. Behöver inte stressa iväg på morgnarna /.../ så nu är det mindre våldsamt.” (Anders)

Anders berättar att han av somliga kvinnor fått höra att våldet har ökat i hemmet under pandemin då det blivit mer press i förhållandet. Anders berättar att han även fått höra tvärtom då somliga kvinnor upplevt mindre våld under pandemin eftersom mannen tycks vara mindre stressad av jobbet när han arbetar hemifrån.

6.3.4 Isolering i hemmet

Socialarbetarna beskriver att covid-19 har bidragit till att vissa kvinnor har blivit isolerade i hemmet och haft svårigheter att komma hemifrån för att söka stöd och hjälp. En del kvinnor har inte kunnat söka hjälp och stöd alls, på grund av att de varit övervakade av mannen i

hemmet. Socialarbetarna menar att en del kvinnor inte haft någon ursäkt att ta sig hemifrån för att besöka Kriscentrum och kvinnojouren, eftersom regeringen och Folkhälsomyndigheten uppmanat alla till att stanna hemma. Karin uppger i sin intervju.

“Många har blivit isolerade i hemmet/.../ det är då att mannen är hemma och att de upplever sig mer utsatta än när mannen har varit iväg på jobb eller så /.../ nu har de uttryckt mer att de är påpassade av männen, att hemmet blivit ett fängelse så att säga.” (Karin)

I liket med Karins resonemang framför Gertrud.

“Vi har sett att det har varit försvårat för de och komma iväg, vi har haft en hel del sjukankmälningar och lite sånt /.../ många klienter vi har kommer /.../ hit i hemlighet. Och då att mannen är på jobbet eller någon annanstans har kunnat vara en förutsättning för kvinnorna att komma hit.” (Gertrud)

Socialarbetarnas resonemang går i linje med forskning som pekat på att misshandlade kvinnor under pandemin riskerar att berövas möjligheterna att skapa viktiga relationer med samhället och att utsatta grupper generellt utsattes för ytterligare risker på grund av förändrade möjligheter att röra sig i samhället (Hansson & Pettersson 2021). En del socialarbetare beskriver att kvinnorna upplevt sig mer isolerade och utsatta när mannen jobbat hemifrån eller har varit arbetslös och därför befunnit sig mer hemma exempelvis vilket är i likhet med annan forskning (Ali, Rogers & Heward-Belle 2021; Kaukinen 2020). Socialarbetarna berättar också att en del kvinnor framfört att isoleringen i hemmet har bidragit till att de känt sig mer kontrollerade än innan vilket även bekräftats i Kaukinens (2020) studie som pekat på att isolering i hemmet och brist på kontakt med utomstående möjliggör en ökning av förövarens kontrollbeteende och våldsutövande. Karin berättar att vissa kvinnor velat ha kontakt på mejl istället för telefonsamtal då de beskrivs mer försiktiga i stödsökandet. Hon berättar vidare att dessa kvinnor inte har kunnat ringa och att kvinnorna raderat mejlkonversationer för att mannen inte ska kunna se att kvinnan haft kontakt med kvinnojouren. Detta går i linje med forskning som visat att brist på integritet hemma i närvaro av gärningsmannen kan göra det svårare för kvinnor som utsatts för våld att söka hjälp (Ebert & Steinerts 2021; Kaukinen 2020).

6.4 Effekter av pandemin för våldsutsatta kvinnor

6.4.1 Minskade aktiviteter

I intervjuerna beskrivs att gemensamma aktiviteter för kvinnor på skyddat boende har tagits bort. Socialarbetarna uttrycker detta som negativt och menar att aktiviteterna bidrar till livskvalitet och återhämtning för kvinnorna. De kvinnor som bott på skyddat boende har under pandemin inte kunnat träffa varandra. Socialarbetarna framför detta som negativt eftersom träffarna anses givande för kvinnorna. Ola beskriver sin upplevelse nedan.

“/.../ gemensamma aktiviteter och det har vi fått ställa in eller vad man ska säga, alla gemensamma ytor har ju varit stängda nu under pandemin. Så de har inte kunnat träffa varandra så mycket kvinnorna, vilket har varit givande tidigare tycker jag. De har också fått vara i karantän mycket.” (Ola)

I ovan beskrivning finns antydningar till att en del kvinnor har berövats möjligheten att skapa viktiga relationer under covid-19, vilken tidigare forskning belyst (Hansson & Petersson 2021). Kvinnorna tycks även ha påverkats på fler sätt av inställda aktiviteter av intervjuerna att döma. Niklas berättar nedan om viktiga aspekter som går förlorade för kvinnorna genom att de gemensamma aktiviteterna har ställts in.

“Alla sådana här gemensamma grejer det har försvunnit. /.../ det är inte en oviktig del i vårt stöd. /.../ alla de grejerna som är en viktig del av att bygga upp sig själv och sin tillvaro igen och må bättre och bli stark. En sån viktig pusselbit har fallit bort.” (Niklas)

Niklas beskriver att kvinnorna inte har fått ta del av aktiviteter som anses vara viktiga och orsaken till att aktiviteterna ställts in är pandemins restriktioner, vilket Karin också framhåller i sin intervju. Niklas och Karin ger uttryck för att de inte har velat ställa in aktiviteterna, utan att det har varit ett tvång som uppstått till följd av beslutande myndigheters krav för att minska smittspridningen. Inställda aktiviteter kan relateras till begreppet tvingande isomorfism som Lindkvist, Bakka och Fivelsdal (2014) beskriver. Författarna menar att krav på förändringar kan komma från lagstiftande myndigheter exempelvis och kan upplevas som tvång av organisationen. Den förändring som Ola, Karin och Niklas uttrycker hade troligtvis inte inträffat om det inte vore för pandemin.

6.4.2 Utdraget stöd

Några socialarbetare framhåller att stödet har blivit utdraget för kvinnorna då ombokningar och avbokningar har skett oftare, till följd av samhällets restriktioner. Ola är en av respondenterna som berättar att han har upplevt utdraget stöd som negativt. Han anser att kvinnorna behöver kontinuerlig kontakt för att få stöd och hjälp.

“Ibland har vi fått skjuta upp så att ibland har det varit att det har fått gå längre tid mellan samtalen och sånt, inte lika koncentrerat och det har varit en nackdel.” (Ola)

Gertrud berättar nedan i likhet med Ola att stödsökande kvinnor som haft förkylningssymptom har fått avbrott i sin behandling på grund av symptomen. Gertrud menar att detta har fördröjt hela behandlingen för kvinnorna.

“Minsta lilla symptom hon har och även om det är graviditetssymptom, typ täppt i näsan, så kommer hon inte hit. Och då går det flera veckor/.../ det sölar ner hela behandlingen.”
(Gertrud)

Ali, Rogers och Heward-Belle (2021) belyser att de allmänna restriktioner i samhället som infördes på grund av covid-19 har lett till en försämrad tillvaro för de som lever i våld i nära relationer. Vad författarna beskrivit går i linje med Olas och Gertruds utsagor då de berättar att samtalen med våldsutsatta kvinnor har fått ställas in vid förkylningssymptom, vilket resulterat i utdraget stöd för kvinnorna. Utdraget stöd kan relateras till en försämrad tillvaro som Ali, Rogers och Heward-Belle (2021) beskriver då stödsökande kvinnor som varit utsatta för våld har behov av kontinuerligt stöd och kontakt.

7. Avslutande diskussion

I den här studien har två frågeställningar undersökts. Den första frågeställningen diskuteras i den första delen av diskussionen medan den andra behandlas därefter. Vår första frågeställning handlar om socialarbetares upplevelser av att stödja våldsutsatta kvinnor under pandemin. Vår andra frågeställning handlar om hur socialarbetarna resonerade kring hur covid-19 har påverkat kvinnorna som blivit utsatta för våld av män i nära relationer. Slutligen kommer våra egna tankar att behandlas och resonemang föras om förslag på vidare forskning som kan vara relevant utifrån den här studiens resultat.

Socialarbetarna har beskrivit snabba förändringar under pandemin på Kriscentrum och kvinnojouren för att möta regeringens krav på exempelvis distansering, vilket kan relateras till begreppet tvingande isomorfism (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014). Det ändrade arbetssättet som socialarbetarna berättat om är således ett resultat av yttre förväntningar och tvingande påtryckningar vilket bekräftar Svenssons (2013) resonemang om att förändringar inom organisationer snarare påverkas av yttre förväntningar än inre påtryckningar och strävande efter förändring i organisationen. Socialarbetarnas upplevelser av att arbeta med och ge stöd till våldsutsatta kvinnor under covid-19 har beskrivits utifrån både positiva som negativa aspekter. Positiva aspekter har uttryckts i form av ändrade rutiner och arbetsuppgifter som lett till förändrat, vad Svensson (2010) benämner som, reellt handlingsutrymme. Den största förändringen som beskrivits är skiftet mot ett mer digitaliserat arbetssätt. Socialarbetarna menar att pandemin således har öppnat upp för alternativa sätt för våldsutsatta kvinnor att erhålla hjälp och framför både fördelar och nackdelar med digital kommunikation. De beskriver bland annat att digitala möten gör det svårare för dem att veta om kvinnan befinner sig på en säker och enskild plats lämplig att tala om våldet. En annan svårighet som uttrycks med digitala samtal är avsaknad av det icke-verbala språket, vilket gör det svårare att uppfatta signaler vilket också framkommit i tidigare forskning (Banks et al. 2020). Det försvårar processen av att bygga relation med kvinnan och få henne att känna exempelvis tillit. De flesta intervjuade socialarbetare framhåller att de fått stöd av sin chef att hantera omställning till digital kommunikation och hemarbete. Kollegor uttrycks vara viktiga för att främst kunna ventilera arbetet med, varav den fysiska distansen beskrivs ha gjort det svårare att ventilera sinsemellan. Socialarbetarna beskriver generellt att de trots omständigheterna har lyckats lösa situationen på ett bra sätt och kunnat ge stöd till våldsutsatta kvinnor under covid-19. Socialarbetarna har många gånger valt att ge kvinnorna samtalsstöd på Kriscentrum vid förkylningssymptom, för att kvinnornas säkerhet prioriteras före rådande restriktioner om distans. Vi anser att detta visar en pragmatisk inställning hos socialarbetarna gentemot deras arbete då de har förändrat arbetet utefter omständigheterna för att kunna ge och erbjuda stöd.

Socialarbetarna belyser både positiva och negativa aspekter utifrån våldsutsatta kvinnors perspektiv, med de förändringar som skett under pandemin. Det finns olika uppfattningar om våldets omfattning bland de socialarbetare som intervjuats. Somliga beskriver att våldet har ökat och blivit grövre mot kvinnorna, vissa menar att våldet har varit oförändrat och andra tycks ha uppfattningen om minskat våld. Den varierande bilden av våldets karaktär tycks stämma överens med tidigare rapport av Länsstyrelsen (Länsstyrelsen i Hallands län 2020). Den

uppfattning socialarbetare på Kriscentrum inklusive Karin fått är att många kvinnor varit mer isolerade och kontrollerade i hemmet under pandemin då våldsutövaren varit hemma mer. Detta har resulterat i att kvinnorna haft svårare att komma hemifrån och söka stöd och hjälp vilket även uppmärksammats av andra forskare (Ali, Rogers & Heward-Belle 2021; Kaukinen 2020). Två socialarbetare uttrycker att kvinnorna haft större behov av att ventileras vilket resulterat i att stödsamtalen har ökat. Kvinnojouren har enligt Karin haft färre placeringar medan skyddat boende på Kriscentrum uppges ha haft samma beläggning som tidigare. En ökning av efterfrågan på eget boende av kvinnorna själva beskrivs däremot av några socialarbetare. Både socialarbetare som arbetar på skyddat boende inklusive Karin beskriver minskade och indragna gemensamma aktiviteter för de våldsutsatta kvinnorna på grund av pandemin. Detta beskrivs ha haft negativa effekter då de gemensamma aktiviteterna anses främja välmående hos kvinnor som utsatts för våld. Socialarbetarna uttrycker att pandemin har orsakat begränsade möjligheter för kvinnorna att få stödsamtal vid exempelvis förkylningssymptom. Detta uttryckts ha påverkat kvinnors möjlighet att bearbeta våldet vilket också resulterat i utdraget stöd för dem. Avsaknaden av fysiska möten beskrivs emellertid inte enbart som något negativt utan socialarbetarna nämner också likt Svensson och Larsson (2017) att de har nått ut till fler kvinnor tack vara ett digitaliserat kommunikations- och arbetssätt. Digitala möten har lett till en ökad tillgänglighet för både socialarbetare och kvinnor. Vidare framhålls att digitala möten med andra aktörer är mer effektiva än fysiska möten och därmed kan socialarbetarna lägga mer tid på samtal med kvinnorna. Digitalt samtal gör det även möjligt för kvinnorna att erhålla stöd när samtal av olika anledningar inte kan hållas fysiskt.

Vår förförståelse i början av den här uppsatsen utifrån vår initiala inläsning var att fler kvinnor kan ha sökt hjälp och stöd i sin våldsutsatthet generellt under pandemin. Detta för att de restriktioner som införts i samhället lett till att många kvinnor befunnit sig mer hemma tillsammans med sin förövare och därmed haft en ökad risk för att utsättas för våld. Precis som vi hade flera socialarbetare tänkt att fler kvinnor skulle söka stöd och hjälp, vilket av de flesta socialarbetarna inte bekräftats. Vidare framgår att trots de drastiska förändringar som skett i verksamheterna har socialarbetarna inte bara uttryckt negativa utan även positiva aspekter med dessa. En slutsats är att vissa delar av förändringarna visat sig vara värda att behålla såsom att erbjuda digitala möten, då det tycks vara ett gynnsamt alternativ till stöd för kvinnorna. Snabba förändringar i organisationer kan således gagna alla parter om de utvärderas och det som fungerar bibehålls och utvecklas vidare.

Det verkar i dagsläget finnas ett behov av ökad kunskap och bättre verktyg hos socialarbetare för att skapa allians och tillit med våldsutsatta kvinnor på den digitala arenan. Vad som framkommit som resultat i vår studie är just att brist på tillit och alliansskapande med målgruppen beskrivs problematiskt i digitala samtal. Vi finner det därför av vikt att forskning genomförs som kan vara till hjälp för att skapa och utveckla digitala relationer mellan socialarbetare och denna målgrupp. Med tanke på att covid-19 är en relativt ny förekomst och det därför finns begränsat med forskning anser vi att det också är av vikt att genomföra studier som istället för att ha fokus på socialarbetare fokuserar på kvinnor som lever i våld i nära relationer och deras upplevelser av att söka stöd och hjälp under pandemin.

8. Litteraturlista

Ali, Parveen, Rogers, Michaela & Heward-Belle, Susan. COVID-19 and domestic violence: impact on mental health. *Journal of Criminal Psychology*, 2021, Vol. 11, Issue 3, pp. 188-202. <https://www-emerald-com.ludwig.lub.lu.se/insight/content/doi/10.1108/JCP-12-2020-0050/full/pdf?title=covid-19-and-domestic-violence-impact-on-mental-health>

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red)., *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Banks, S., Cai, T., de Jonge, E., S hears, J., Shum, M., Sobočan, A. M., Strom, K., Truell, R., Úriz, M. J., Weinberg, M. (2020) Ethical challenges for social workers during Covid-19: A global perspective. Rheinfelden, Switzerland: *International Federation of Social Workers*

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Malmö: Liber

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra upplagan. Malmö: Liber

Brå (2021) *Våld i nära relationer*. <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html> [Hämtad 211111]

Brå (2020). *Kriminalstatistik 2020. Anmälda brott. Preliminär statistik för första halvåret 2020*.

https://docreader.readspeaker.com/docreader/?cid=cakys&lang=sv_se&url=https%3A%2F%2Fwww.bra.se%2Fdownload%2F18.7d27ebd916ea64de530660c1%2F1600779537650%2FSa%2Fmanfattning_anmalda_prel_halvar_2020.pdf [Hämtad 211110]

Cook, L & Zschomler, D. (2020). Virtual home visit during the Covid -19 Pandemic, Social workers perspectives. *Social work in action*, volume 32 2020.

Ebert, Cara & Steinert, Janina I. (2021). Prevalence and risk factors of violence against women and children during COVID-19, Germany. *Bulletin World Health Organization*. 99(6), 429-438.

Eide, Tom & Eide, Hilde (2006). *Kommunikation i praktiken: relationer, samspel och etik inom socialt arbete, vård och omsorg*. Malmö: Liber

Ekström, Veronica. (2012) Inte bara kvinna. Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck. (2012). *Nordisk Juridisk Tidsskrift, Retfærd*, 3, 51-68. Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Ekström, Veronica. (2016) *Det besvärliga våldet. Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Akademisk avhandling. Linköping: Linköpings universitet

Ekström, Veronica. (2015). Violence against women –social services support during legal proceedings. *European Journal of Social Work*, 18(5), 661–674.
doi:10.1080/13691457.2014.951600

Ekström, Veronica. (2018). Carriers of the troublesome violence –the social services' support for female victims of domestic violence. *European journal of social work*. vol. 21, NO. 1, 61–73 <https://doi.org/10.1080/13691457.2016.125593>

Ekström, Veronica. (2019). Gränssytor under förhandling: Om socialtjänstens ansvar för stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 25(3-4), s. 269–286. doi: 10.3384/SVT.2018.25.3-4.2367.

Enander, Viveka., Holmberg, C., & Lindgren, A.-L. (2013). *Att följa med samtiden: Kvinnojoursrörelsen i förändring*. Stockholm: Atlas.

Enander, Viveka & Nilsson, Mary (2019). Socialtjänstens ansvar. I: Heimer, Gun, Björck, Annika, Albért, Ulla & Haraldsdotter, Ylva (red). *Våldsutsatta kvinnor: Samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur. 199–233.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

FN (2020) *COVID-19: FN uppmanar till åtgärder mot våld i nära relationer*.

<https://unric.org/sv/covid-19-fn-uppmanar-till-atgarder-mot-vald-i-nara-relationer/> [Hämtad 211230]

Hansson, Kristofer & Petersson, Charlotte C . (2021) Den sårbara gemenskapen.

Kvinnojurer under Covid-19-pandemin. *Sociologisk Forskning*, årgång 58, nr 1–2, sid 33–51. <https://doi.org/10.37062/sf.58.22106>

Helmersson, Sara. (2017). *Mellan systerskap och behandling: Omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor*. (Lund Dissertations in Social Work uppl.). Lund University.

Herz, Marcus & Johansson, Thomas (2012). Det professionella mötet. I: Herz, Marcus (red.), *Kritiskt socialt arbete*. Malmö: Liber, s. 31-55

Johansson, Roine. (2006). Nyinstitutionell organisationsteori I: Grape, Ove, Blom, Björn & Johansson, Roine (red.), *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Jämställdhetsmyndigheten (2021a). *Våldsutsatthet i samband med covid-19*.

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19> [Hämtad 211111]

Jämställdhetsmyndigheten (2021b). *Coronapandemin ökar risken för våld mot kvinnor och barn* <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/coronapandemin-okar-risken-for-vald-mot-kvinnor-och-barn> [Hämtad 211115]

Kaukinen, Catherine (2020). When stay-at-home orders leave victims unsafe at home: Exploring the risk and consequences of intimate partner violence during the covid-19 pandemic. *American Journal of Criminal Justice*, 45(4), 668–679.

Kunosson, Chrystal (2019). Ideella organisationer. I: Heimer, Gun, Björck. Annika, Albért, Ulla & Haraldsdotter, Ylva (red). *Våldsutsatta kvinnor: Samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur. (357-369)

Levin, Claes (2013). Socialt arbete som moralisk praktik. I: Linde, Stig. & Svensson, Kerstin (red). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer*. Malmö: Liber s 25-40.

Lindkvist, Lars, Bakka, Jørgen Frode & Fivelsdal, Egil (2014). *Organisationsteori: struktur, kultur, processer*. sjätte upplagan Stockholm: Liber

Linde, Stig, Svensson, Kerstin (2013a). Bokens ärende. I: Linde, S. & Svensson, K (red). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer*. Malmö: Liber s 8-23.

Linde, Stig & Svensson, Kerstin (2013b). Hur kan vi förstå aktörer i komplexa verksamheter? I: Linde, Stig & Svensson, Kerstin (red). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer*. Malmö: Liber s. 173-182

Länsstyrelsen i Hallands län (2020). Rapportering 2 avseende uppdrag Lägesbilder och åtgärder i kommunerna för att förebygga social problematik och utsatthet med anledning av covid-19.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5df150191754f287d9152d9/1603882195894/Rapport%202%20L%C3%A4gesbilder%20social%20problematik%20och%20utsatthet.pdf>
[Hämtad 211129]

Mattsson, Tina. (2011). *Våldets komplexitet och gamla paradig. Om utmaningar och svårigheter i arbetet med våld i nära relationer*. Research Reports in Social Work; Vol. 2011, Nr. 5 Socialhögskolan, Lunds universitet.

Mattsson, Tina. (2013). Motstånd och neutralisering. Kön, makt och professionalitet i arbetet med våld i nära relationer. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 20(3-4), 150-167.

Moser Hällen, Linn & Sinisalo, Eveliina (2018). Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation i en samhällskontext. I: Sinisalo, Eveliina & Moser Hällen, Linn (red.) . *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber

Nilsson, Björn & Waldermarson, Anna-Karin (2021). *Kommunikation: samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur

Polisen (2020) *Det här är brott i nära relation*. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/brott-i-nara-relation/vad-raknas-som-brott-i-en-nara-relation/> [Hämtad 211111]

Regeringens proposition Kvinnofrid. (1997/98:55) Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Rauhaus, Beth M., Sibila, Deborah & Johnson, Andrew F., (2020). Addressing the Increase of Domestic Violence and Abuse During the COVID-19 Pandemic: A Need for Empathy, Care, and Social Equity in Collaborative Planning and Responses. *The American Review of Public Administration*. 50, 668–674.

Ryen, Anne. (2004). *Kvalitativa intervjuer- från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber

Socialstyrelsen. (2016). *Våld: handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2016-6-37.pdf&ved=2ahUKEwj4pvep8JP1AhVDs4sKHV_ACC8QFnoECACQAQ&usg=AOvVaw1hhMiDPQ93eA3zFM_Uhbzv

[Hämtad 211107]

Socialstyrelsen. (2021). *Våld i nära relationer*. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>

[Hämtad 211102]

SOSFS 2014:4 (S och M) Föreskrifter och allmänna råd. Våld i nära relationer. Socialstyrelsens författningssamling

Svensson, Kerstin (2013). Varför fungerar det? Om betydelsen av förväntningar, institutioner och aktörer. I: Linde, Stig. & Svensson, Kerstin. (2013). *Förändringens entreprenörer och tröghetens agenter: människobehandlande organisationer*. Malmö: Liber s. 73-89

Svensson, Kerstin, Johnsson, Eva & Laanemets, Leili (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Svensson, Lupita & Larsson, Stefan (2017) *Digitalisering och socialt arbete - en kunskapsöversikt*.

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/22297951/Svensson_Larsson_2017_Digitalisering_och_socialt_arbete_en_kunskaps_oversikt.pdf

Svensson, Louise (2010) *Mobbning i arbetet. Arbetsorganiseringens inverkan på handlingsutrymmet och mobbningsprocessen*. Akademisk avhandling. Örebro Universitet

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red)., *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Ulmestig, R. & Panican, A. (2015) Socialt medborgarskap och möjligheten till ett självständigt liv. Ekonomiskt bistånd för kvinnor som har lämnat en våldsam partner. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 22(3-2): 323-340.

Vetenskapsrådet (2017) God forskningsed. [https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-
rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html](https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html)

Wendt Höjer, M. (2002). Rädslans politik: våld och sexualitet i den svenska demokratin [The politics of fear: Violence and sexuality in Swedish Democracy]. Diss. Malmö: Liber.

Öberg, Peter (2015). Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red)., *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1

Intervjuguide

- Hur länge har du arbetat med våld i nära relation?
- Har du erfarenhet av att arbeta med våld i nära relationer innan Covid-19 pandemin startade?
- Hur upplever du att kvinnor som har blivit eller är utsatta för våld av män har sökt hjälp under Covid-19 pandemin?
- Vilka stödinsatser har funnits för kvinnor som är våldsutsatta av män och har dessa förändrats under Covid-19 pandemin?
- På vilket sätt har ni kunnat nå ut till kvinnor som är våldsutsatta av män under Covid-19 pandemin?
- Upplever du att Covid-19 pandemin har påverkat kvinnorna du mött i ditt arbete och på vilka sätt i så fall?
- Vilken möjlighet har kvinnor med förkylningssymptom haft att få och söka hjälp med tanke på samhällets restriktioner under Covid-19 pandemin?
- Upplever du att du har fått stöd i din yrkesroll för att kunna bemöta dessa våldsutsatta kvinnor under Covid-19 pandemin?
- Har du upplevt några positiva förändringar i arbetet med våldsutsatta kvinnor under Covid-19 pandemin?
- Har du upplevt några negativa förändringar i arbetet med våldsutsatta kvinnor under Covid-19 pandemin?

Frågor som kan användas för att få fördjupad information:

Kan du ge exempel?

Hur tänker du?

Utveckla/berätta mer?

Likheter/skillnader?

Kan du ge några konkreta exempel?

9.2 Bilaga 2

Informationsbrev till respondenter

Vi heter Isabelle och Malin och studerar på socionomprogrammet vid Lunds universitet. Vi skriver vår kandidatuppsats på termin 6 just nu. Den handlar om socialarbetares upplevelser av att stödja kvinnor som befunnit sig i våldsutsatthet av män under Covid-19 pandemin.

Bakgrund

Socialstyrelsen beskriver att våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Våld i nära relationer drabbar både män och kvinnor, varav kvinnor beskrivs vara mer drabbade av upprepat och allvarligare våld. Många kvinnor har i samband med att Covid-19 pandemin startade drabbats av en ökad risk för att utsättas för våld. Detta eftersom samhällets insatser för att förhindra och minska smittspridning under Covid-19 har lett till ökad isolering i hemmet. En ökad grad av isolering kan innebära försämrade möjligheter att ta del av de stödinsatser som samhället erbjuder våldsutsatta kvinnor. Vi har därför intresserat oss för att undersöka socialarbetares upplevelser av att stödja kvinnor som befunnit sig i våldsutsatthet av män under Covid-19 pandemin.

Förfrågan om deltagande

Vi vänder oss till er socialarbetare som arbetar med våldsutsatta kvinnor eftersom ni har erfarenhet av att stödja den här gruppen.

Hur går studien till?

Vi önskar att göra sex till tio intervjuer med socialarbetare som har erfarenhet av att stödja kvinnor som utsatts för våld av män under Covid-19 pandemin. Vi uppskattar att en intervju kommer att ta cirka 30 minuter. Intervjuerna kommer att hållas på det sätt som intervjupersonen föredrar. Det vill säga under ett fysiskt möte, ett digitalt möte eller via telefon.

Finns det några risker?

Vi bedömer inte att det finns några risker för deltagande.

Finns det några fördelar?

Ni får möjlighet att delta i en undersökning där ni bidrar med kunskapsutveckling inom socionomutbildningen.

Hantering av data och sekretess

Vi kommer att spela in intervjuerna. Varje enskild intervju kommer att avidentifieras utan möjlighet att härleda datan till personen. Den insamlade datan kommer att transkriberas och analyseras med hjälp av en vanligt förekommande analysmetod. Materialet kommer att förvaras på ett sådant sätt att ingen obehörig kan komma att ta del av det. Datat kommer enbart att användas i den här kandidatuppsatsen. Efter slutförd och godkänd kandidatuppsats kommer all datainsamling raderas.

Det är frivilligt att delta

Det är helt frivilligt att medverka i undersökningen och önskar du att avsluta din medverkan under tiden är detta möjligt utan att behöva ange några skäl. Inför varje intervju kommer vi att fråga efter ett muntligt samtycke innan vi startar intervjun. Ingen ersättning kommer utgå.

Hur får jag information om studiens resultat?

Vid intresse kan vi mejla godkänd kandidatuppsats till dig.

Informerat samtycke – Jag har fått veta det jag behöver för att ge ett medgivande

Jag har fått information om vad det betyder att vara med i den här undersökningen. Jag har kunnat ställa frågor till Malin eller Isabelle och jag har fått svar på frågorna. Jag vet att det är frivilligt att vara med i undersökningen och att jag när som helst kan välja att avsluta mitt deltagande. Jag behöver då inte tala om varför jag inte vill vara med längre.

Vid intervjutillfället kommer vi att fråga om ett muntligt samtycke till ditt deltagande i studien.

Kontaktuppgifter

Isabelle Persson
Student vid Lunds universitet
E-post: is8374pe-s@student.lu.se

Malin Werner
Student vid Lunds universitet
E-post: ma8512tu-s@student.lu.se

Hanna Edgren
Doktorand vid Lunds universitet
Handledare
E-post: hanna.edgren@soch.lu.se